

Родини ссавців світу: огляд таксонів та їхні українські назви

Сергій Харчук¹, Ігор Загороднюк^{1,2}

¹ Українське геріологічне товариство НАН України (Київ, Україна)

² Національний науково-природничий музей НАН України (Київ, Україна)

Mammal families of the world: review of taxa and their Ukrainian names. — S. Kharchuk, I. Zagorodniuk. — The present research is devoted to the review of mammal families of the world and to the basics of creation of Ukrainian family vernacular names. This necessity is actualized by the expansion of the range of objects that draw special attention in diversitology in connection with the development of museum exhibitions, education, educational literature, monitoring programs of alien species and their invasions and expansions, etc. The specifics of formation of typified and unified names for families in the Ukrainian language and the clarity of Ukrainian vernacular names according to the scientific names of corresponding taxa of mammals of the world fauna are considered. All such features are reviewed regarding to the whole set of the modern mammal fauna, including family names initially offered to extinct groups and families in which typical genera are extinct. The basis for the study of the mammal taxonomy was the review of the “Mammal Species of the World” (2005, edited by D. Wilson and D. Reeder) with a number of reconsidered details from other authors, including T. Vaughan with colleagues (2011), S. Kisia (2016), and R. Novak (2018). A list of 16 additions is presented regarding the names of families (one more addition deals with order range) both accepted or (rarely) rejected after the publication of mentioned review of 2005. The generalization of data on typical morphemes in taxonomic names of different ranks and recommendations regarding the formation of vernacular names are made. Similarly to the accepted provisions of the ICZN (International Code of Zoological Nomenclature) concerning scientific names of families presented in Latin or Latinized forms from other languages, the basis for the family name is the name of the type genus of family formatted by the word-forming suffixes “-ov/-ev” in the form of “-ovi” or “-evi” (for example, the name “vyvirkovi” for the family Sciuridae with the type genus *Sciurus*, the “inievi” for the Iniidae family with the type genus *Inia*). Formants “-achi”, “-yni” and others (for example, “myshachi”, “myshyni”) are rejected as unproductive for the formation of group names. A list of mammal families of the world (totally 160) and their type genera and type species is arranged. New names are proposed for taxa, which did not have Ukrainian equivalents to valid scientific names (totally 33). The etymology of scientific and vernacular names for type genera of mammal families of the world is collected.

Key words: family taxonomy, vernacular names, Ukrainian nomenclature, world mammal fauna.

Вступ

Родинний рівень диференціації таксонів зазвичай не є об'єктом опису локальної чи регіональної фауни, таку роль часто виконує категорія роду або виду (Загороднюк, 2001), а в низці випадків — особлива категорія опису різноманіття — родовид (Любарский, 2015). Родинний рівень нерідко визначають як відповідник життєвої форми (Шарова, 1981, Любарский, 1996: 126). У Міжнародному кодексі зоологічної номенклатури (МКЗН) родинний рівень є найвищим з усіх, щодо яких регламентуються правила утворення, придатності та вживання назв (МКЗН, 2003). Проте базовою одиницею класифікації є рід (Dubois, 1988; Загороднюк, 2001 та ін.). І тому всі інші назви — від видових біноменів до назв триб і родин, а почасти й рядів, є похідними від родових.

Центральний статус родової назви й похідність від неї всіх інших назв є засадничим правилом у МКЗН, для чого розроблено низку правил вжитку родової назви, а на її основі й назви родинної. Назву роду зазвичай подають як іменник однини, і це правило щодо наукових (латинських) назв, попри різні суперечливі точки зору, запропоновано поширювати й на

Correspondens to: I. Zagorodniuk; National Museum of Natural History, NAS of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky St. 15, Kyiv, 01601, Ukraine; e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

вернакулярні назви родів в українській мові (Загороднюк, 2001), чого автори неуклінно дотримуються (e.g.: Загороднюк, 2009; Загороднюк, Харчук, 2011), як і наші українські колеги-орнітологи (e.g.: Фесенко, 2007) та іхтіологи (Куцоконь, Квач, 2012). Потреба в усталенні номенклатури є важливою у зв'язку з постійними завданнями розвитку називництва на вимоги як власне наукової роботи (каталоги колекцій, експозиції музеїв, монографічні зведення), так і просвітництва (довідники та навчальні посібники, енциклопедії, науково-популярні видання, мас-медіа тощо).

Народна номенклатура (фольк-номенклатура, етнобіологічна класифікація) може виявляти доволі непогану відповідність до наукових класифікацій, але переважно або тільки на регіональному рівні, у тому числі стосовно обсягів і назв родин (Hunn, 1975). Перехід до розуміння надродових груп у більших за регіональні обсягах (зокрема на рівні теріофауни континентів або світу) вимагає значного розширення уявлень про наявність і обсяги таксонів родинної групи й відповідних їм назв, як власне наукових (латинських), так і вернакулярних, у розумінні всіх міжнародних баз даних відомих як *scientific names* та *common names* (попри всі спроби визначати/називати національні назви науковими).

Дослідження вернакулярних назв становлять окрему мовознавчу й класифікаційну проблему (Simpson, 1941; Berlin, 2014), у якій важливим положенням є те, що обсяг регіональних вернакулярних назв завжди обмежений мовними й когнітивними особливостями місцевих спільнот, часто відповідно до правила «Nature's Fortune 500+» (Berlin, 2014; Любарский, 2015). Ця ідея визначається емпіричним, проте очевидним для дослідників фольк-номенклатури правилом, за яким кількість класифікаційних одиниць (напевно, не лише ссавців, а живого загалом) обмежена приблизно 500+ номенами (максимум до 700–800), що становить «здоровоглуздовий обсяг різноманіття, яке може сприйматися та запам'ятовуватися» (Любарский, 2015: 67). Тобто родинний обсяг світової теріофауни — а це приблизно 160 родин з 28 рядів (188 назв) плюс приблизно стільки ж таксонів місцевої теріофауни — є цілком прийнятним для людської пам'яті. На відміну від рівня родів, яких завжди на порядок більше. Це робить проблему називництва для рівня родин цілком посилюючою для розв'язання, а реєстр родинних назв — цілком доступним для освоєння за потреби носіями відповідної мови, зокрема й української.

Стосовно завдання уніфікації номенклатури, то важливо зважати на те, що будь-яка народна номенклатура і загалом кожна система вернакулярних назв є виразно антропоцентричною, і тому виразно асиметричною. Зокрема, «близькі» до людини таксони, включно з культигенними видами та мисливською фауною мають дуже деталізовану номенклатуру (наприклад, самці, самиці, породи чи групи видів тощо мають власні назви). Натомість, представники віддалених фаун чи груп без господарської чи інших цінностей належать до широких класів об'єктів, часто збірних, тобто штучних, фактично антитаксонів. Така ситуація є доволі типовою в багатьох мовах і суспільствах (Atran, 1990, 1998), і її вирівнювання, тобто приведення національної номенклатури до сучасної таксономії є нагальною потребою, при тому цілком посилюючою. Фактично потрібно поставити у відповідність систему вернакулярних назв як позначень життєвих форм і родовидів («generic-specieme»), з одного боку, й наукові назви таксонів, визнаних систематиками — з іншого.

Мета цієї праці — формулювання засад формування вернакулярних назв родин ссавців і впорядкування переліку таких таксонів, використовуючи як правила, що склалися історично, так і сформульовані авторами цього огляду.

Методичні зауваги

Таксономічна основа переліку

У цій праці розглянуто тільки сучасні родини. За основу взято перелік з останнього третього зведення «Види ссавців світу» (Wilson, Reeder, 2005), далі за текстом як MSW3 (Mammal

Species of the World, 3rd edition), а також огляд Т. Вогана з колегами (Vaughan et al., 2011). Для деталізації надрядових груп інфракласу Eutheria (Плацентарні) використано праці С. Кісія (Kisia, 2016) та Р. Новака (Nowak, 2018). Надродинні групи тут використано виключно для компонування матеріалу, без дискутування щодо їхнього обсягу й переважно без обговорення їхніх назв.

Українські назви використано у двох форматах — традиційну описову та уніфіковану стандартизовану (за Загороднюк, 2008). У трьох випадках у переліку є назви, запропоновані для вимерлих типових родів з родин, представлених у сучасній фауні. Наприклад, типовий рід †Мікробіотерія*¹ — *Microbiotherium* з родини Мікробіотерієві — Microbiotheriidae поданий тут, оскільки у складі родини є один сучасний вид, *Dromiciops gliroides* (дромер).

Доповнення до прийнятої схеми таксономії

При складанні списку родин світової фауни за основу взято огляд MSW3. Доповненням і коригуванням до списку родин слугували такі відомості:

- 1) рід *Prionodon* (ряд Carnivora) традиційно приписували до родини Viverridae. Однак, на основі аналізу ДНК 29 видів хижих *Prionodon* виділено в родину Prionodontidae (Gaubert, Veron, 2003);
- 2) вид *Laonastes aenigmamus* (ряд Rodentia) віднесено до родини Diatomyidae, яку до цього вважали вимерлою (Dawson et al., 2006);
- 3) рід кажанів *Cistugo* історично відносили до родини Vespertilionidae, але молекулярні дослідження показали, що цей рід відрізняється від власне лиликових і є досить самобутнім для розміщення у своїй власній родині, Cistugidae (Lack et al., 2010);
- 4) рід *Heterocephalus* (ряд Rodentia) поміщено в родину Heterocephalidae (Patterson, Upham, 2014);
- 5) родину Rhinonycteridae (ряд Chiroptera) розділено на три: Rhinolophidae (*Rhinolophus*), Hipposideridae (*Hipposideros*, *Coelops*, *Aselliscus*, *Asellia*), Rhinonycteridae (*Paratriaenops*, *Cloetis*, *Triaenops*, *Rhinonictis*) (Foley, 2015);
- 6) вид *Caperea marginata* (ряд Cetacea) віднесено до родини Cetotheriidae (Fordyce, Marx, 2013). У MSW3 цей вид було віднесено до Neobalaenidae.
- 7) рід кажанів *Miniopterus* знову виділено в родину Miniopteridae (Farkašová et al., 2017);
- 8) родина Pontoporiidae (ряд Cetacea) містить єдиний вид *Pontoporia blainvillei*, який раніше відносили або до родини Platanistidae, або Iniidae. Попри подібну морфологію, усі чотири роди річкових ссавців не становлять монофілетичну групу, а є яскравим прикладом конвергентної еволюції (Page, Cooper, 2017);
- 9) рід *Kogia* виділено в родину Kogiidae, яка є сестринською до Physeteridae (ряд Cetacea) (Bianucci, Landini, 1999);
- 10) родину Dipodidae (ряд Rodentia), на основі філогенетичних досліджень, запропоновано розділити на три: Dipodidae, Zapodidae, Sminthidae (Lebedev et al., 2013);
- 11) на основі генетичних досліджень усіх броненосців, окрім роду *Dasyurus*, виділено в родину Chlamyphoridae (ряд Cingulata), щоб показати їхню давню розбіжність, оцінену в $\approx 42 \text{ Ma}^2$ (Gibb et al., 2015);
- 12) родину Potamogalidae (ряд Afrosoricida) визнано сестринською до Tenrecidae *sensu stricto* (Everson et al., 2016);
- 13) вид *Zenkerella insignis* (ряд Rodentia), який донедавна включали до Anomaluridae, на основі молекулярних даних і давнього часу (еоцен) його відділення, виокремлено в родину Zenkerellidae (Heritage et al., 2016);
- 14) визнана в MSW3 родина Myocastoridae (ряд Rodentia) була знижена в ранзі, й рід *Myocastor* віднесено до родини Echimyidae (Galewski et al., 2005);

¹ Зірочками позначено таксони, українські назви для яких пропонуються вперше; загалом таких 33 назви. Також зірочками позначено реконструйовані етимологічні корені.

² Ma (million years ago) — мільйонів років тому.

- 15) монотипний рід *Aotus* (ряд Primates) із родини Aotidae (за MSW3) виявився належним до родини Cebidae (Schneider, Sampaio, 2015; Garbino, Martins-Junior, 2018);
- 16) Були наведені аргументи щодо об'єднання рядів Soricomorpha й Erinaceomorpha (за MSW3) у ряд Eulipotyphla (Graur, Higgins, 1994). Також були пропозиції поєднання в один ряд Artiodactyla (s. l.) рядів Cetacea та Artiodactyla (Graur, Higgins, 1994 та ін.), проте через значні відмінності цих екоморфологічних типів варто зберегти визнання їх окремими рядами, поєднавши на рівні надряду (Benton, 2014);
- 17) рід *Lipotes* у MSW3 належить до Iniidae, але філогенетичний аналіз різних груп річкових дельфінів (ряд Cetacea) показав дуже слабкий зв'язок між китайським видом *Lipotes vexillifer* (родина Lipotidae, надродина Lipotoidea)³ і південноамериканськими видами з родин Pontoporidae та Iniidae (надродина Inioidea) (Xiong et al., 2009).

Називнича основа вернакулярних назв

Першоосною для впорядкування переліку українських назв послужили зоологічні словники М. Шарлеманя (1927) та О. Маркевича (1983). Проте, з часу їхнього видання погляди на таксономію ссавців помітно змінилися й кількість визнаних родин помітно зростає. Назви в зазначених словниках подекуди не уніфіковані. Отже, наявний номенклатурний матеріал не є вичерпним.

Доповнення й уточнення назв були запропоновані авторами в оглядах родів (Загороднюк, 2001а; Загороднюк, Харчук, 2011) і рядів (Загороднюк, 2008) ссавців фауни України й суміжних країн, та аналізі окремих систематичних груп у складі теріофауни України, зокрема кажанів (Загороднюк, 2001б), немишовидих гризунів (Загороднюк, 2009), мисливських звірів (Загороднюк, Дикий, 2012). На жаль, праць інших дослідників дуже небагато, і використані в них назви зазвичай подаються без аналізу і є скалькованими з інших мов (Зиков, 2006), хоча в частині випадків вони були спеціально обговорені через редакторську участь авторів цієї праці (Затушевський та ін., 2010; Решетило, 2013).

Подекуди родові назви було відновлено з українських назв родин (і навіть рядів), і такі назви ми не вважали запропонованими вперше. Наприклад, у О. Решетила (2013) подано назву шипохвостові, звідси ми відновили назву роду шипохвіст, а з назви ряду ноториктоподібні (Загороднюк, 2008) відновлено назву роду ноторикт. Також деколи відповідниками до наукових назв служили вернакулярні назви, які були у вжитку, але не стосувалися саме цієї родової назви (наприклад, назва напу стосувалася виду, а не роду). Такі назви ми вважаємо запропонованими вперше.

Джерелами для неологізмів, уперше запропонованих у цьому огляді, стали:

- 1) для частини груп використано запропонований авторами підхід до поповнення національної номенклатури родовими назвами, запозиченими з наукових назв за умови їхньої милозвучності, беручи корінь слова й отримуючи іменники II відміни чоловічого роду (з нульовим закінченням) або іменники I відміни жіночого роду (із закінченням *-а/я*) (Загороднюк, Ємельянов, 2012; Загороднюк, Харчук, 2017). Перелік таких неологізмів: мікробіотерія, акробатець, мегалонікс, когія, понтопорія, цетотерій, потамогал, гіпосідер, ринониктер, мормопс, цистуг, діатоміс, аброкома, зенкерела, лепілемур.
- 2) запозичення з інших мов, у тому числі місцевих (нерідко вже вживані в одній з вернакулярних версій, насамперед, іспанській, англійській, португальській, російській). Перелік неологізмів: байджі, джмелевик, щіленіс, лійковух, дегу, напу, малабарка, макі.
- 3) назва, яка одночасно є запозиченням з латини й місцевою назвою: нандінія
- 4) назви, утворені шляхом перекладу наукових назв: фурієкрил, дискокрил, скелемиш, очертник, щетинець, перохвіст, красава.

³ Цей єдиний сучасний представник родини Lipotidae має статус «на межі зникнення, можливо вимерлий», тобто по суті це майже вимерла родина.

- 5) неологізми, утворені шляхом видозміни вже наявних назв відповідних чи споріднених таксонів, за допомогою продуктивних суфіксів або складніших формантів (-ак, -як, -ець, -ачок тощо). Практику використання таких неологізмів мінімізовано: торбунець, мураховець.

Синонімія

Автори не ставили за мету впорядковувати синонімію й у всіх випадках уникали наведення синонімів. Синоніми вказано тільки в окремих випадках для тих родин, які мають поширені варіанти назв. У кожному разі синонімія стосується тільки наукових назв (назв латиною). В окремих випадках синоніми наведено також до вернакулярних назв, але не в основному полі, а в примітці (зокрема для качконоса, броненосця, мурахоїда).

Схема опису

Кожна родина згадана у переліку для відповідного ряду. Огляд MSW3 визнавав 154 родини, об'єднаних у 29 рядів, тоді як у цій праці розглянуто 160 родин сучасних ссавців у 28 рядах (через об'єднання колишніх *Erinaceomorpha* і *Soricomorpha* у ряд *Eulipotyphla*). У таблицях наведено українські й наукові назви родин із зазначенням авторства опису; українські й наукові назви типових родів з авторством; наукові назви типових видів з авторством; пояснення щодо українських назв. Описи подано у систематичному порядку, від найбільш давніх груп до найбільш сучасних у межах кожного вищого таксона.

Скорочення: *укр.* означає «українською мовою», *гр.* — грецькою (здебільшого, давньогрецькою), *лат.* — латиною, *лит.* — литовською, *лтс.* — латвійською, *рос.* — російською, *нім.* — німецькою, *ит.* — італійською, *ісп.* — іспанською, *фр.* — французькою, *англ.* — англійською мовою, *іє.* — індоєвропейською, *псл.* — праслов'янською, *стсл.* — старослов'янською, *др.* — давньоруською, ЕСУМ — Етимологічний словник української мови, *род.* — родовий відмінок, e.g. (*лат. exempli gratia*) — наприклад, *syn.* — синонім, † — вимерлий вид чи рід.

Схеми співвідношення наукових та українських назв родин і їхніх типових родів показано на рис. 1–2. Зокрема, схема на рис. 1 демонструє загальний принцип трансформації наукових

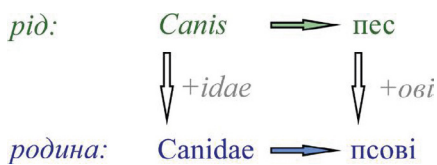

Рис. 1. Схема узгодження назви родини з назвою її типового роду за допомогою відповідного форманта в латині та в українській мові.

Fig. 1. Coordination scheme between family names and respective genera names using the appropriate Latin and Ukrainian formants.

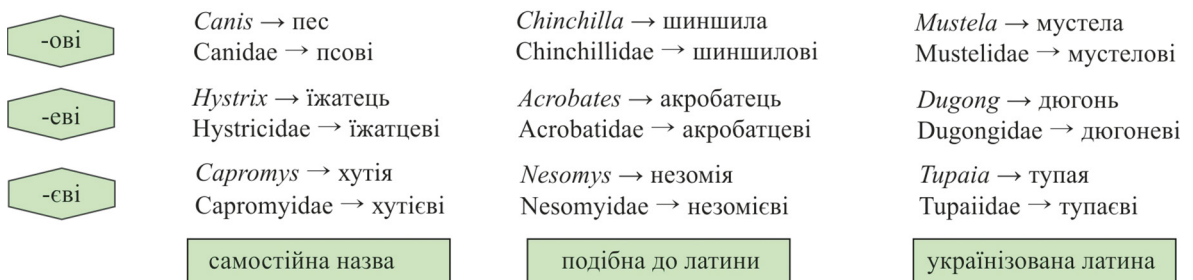

Рис. 2. Схема співвідношення наукових та українських назв типових родів і відповідних їм родин у трьох варіантах відповідності латини до українських назв: ліворуч — самостійні українські назви, у центрі — українські назви, що фонетично подібні до латини, праворуч — назви, кальковані з латини. Назви розміщено трьома рядами, які відповідають трьом варіантам українських родинних формантів — «-ові» (верхній ряд), «-еві» (середній ряд), «-єві» (нижній ряд).

Fig. 2. Scheme of correlation of scientific and Ukrainian names of type genera and their corresponding families in three variants of correspondence between Latin and Ukrainian names: on the left, independent Ukrainian names; in the centre, Ukrainian names phonetically similar to Latin; on the right, names loaned from Latin. The names are placed in three rows, which correspond to the three variants of the Ukrainian family formants: "-ovi" (upper row), "-evi" (middle row), "-ievi" (bottom row).

родових назв у родинні з відповідним (і узгодженим до засад МКЗН) перетворенням українських родових назв у родинні. Схема на рис. 2 демонструє варіанти трансформацій з різними українськими формантами згідно з вимогами правопису (в латині формант один). До другої схеми включено 9 типових ситуацій: по три для назв родин і типових родів не латинського походження, подібних до латини назв і прямих запозичень з латини, і так само по три варіанти словозміни кожного з цих трьох типів назв (форманти -ові, -еві, -єві) відповідно до фонетичних особливостей номенів.

1. Підклас Prototheria (Першозвірі)

Перший з двох наявних підкласів ссавців традиційно представлений одним сучасним рядом Однопрохідні — Monotremata. Авторами раніше було запропоновано піднести Monotremata до рангу інфракласу з виділенням двох рядів: Tachyglossiformes — ехидноподібні та Ornithorhynchiformes — качконосоподібні (Загороднюк, 2008), проте більшість генетичних даних свідчить, що розкол качконіс/ехидна відбувся порівняно недавно (середина третинного періоду). Качконосові — значно давніша від ехиднових родина, яка жила ще в мезозої. Довговічність однопрохідних надзвичайна: цей підклас ссавців, можливо, існує 200 мільйонів років (Musser, 2003). Отже, тут першозвірів розглядаємо як представлених одним рядом і двома сучасними родинами, які поширені в межах Австралійської зоогеографічної області.

Таблиця 1. Родини ссавців з підкласу Prototheria і відповідні їм типові роди й види

Table 1. Mammal families of the subclass Prototheria and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо назви
ряд Monotremata — однопрохідні (типифікована назва: Ornithorhynchiformes — качконосоподібні)	
Ехиднові — Tachyglossidae Gill, 1872 Ехидна — <i>Tachyglossus</i> (syn. <i>Echidna</i>) Illiger, 1811 <i>Tachyglossus aculeatus</i> (Shaw, 1792)	Назва <i>Tachyglossus</i> походить від ταχύς — «швидкий», γλῶσσα — «язик» (Palmer, 1904: 658). Назва <i>ехидна</i> походить від гр. ἔχιδνα — «гадюка» й назви жаливної потвори з давньогрецької міфології (Stevenson, 2010). <i>Укр.</i> назву вказано в багатьох джерелах (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013). і використано для типифікації назви ряду Tachyglossa як «Tachyglossiformes — ехидноподібні» (Загороднюк, 2008).
Качконосові — Ornithorhynchidae Gray, 1825 Качконіс — <i>Ornithorhynchus</i> Blumenbach, 1800 <i>Ornithorhynchus anatinus</i> (Shaw, 1799)	<i>Ornithorhynchus</i> : від ὄρνις — «пташка», ῥύγχος — «писок» (Palmer, 1904: 480). <i>Укр.</i> назва вказує на те, що писок цієї істоти нагадує качиний дзьоб (Бурмайстр, 1852). <i>Качконіс</i> : вказано в <i>укр.</i> наукових джерелах (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013). У Бурмайстра (1852) й Покорного (1874) вжито назву <i>дзюбак</i> або <i>качконос</i> . Назву використано при типифікації назви ряду Platypoda як «Ornithorhynchiformes — качконосоподібні» (Загороднюк, 2008).

2. Підклас Theria (Звірі)

У сучасній фауні підклас включає два інфракласи:

- інфраклас Marsupialia (Сумчасті) з 19 родинами, які об'єднують у 7 рядів;
- інфраклас Placentalia (Плацентарні) з рештою 139 родинами, які представляють такі клади:
 - клада Atlantogenata:
 - субклада Xenarthra (Неповнозубі) — 2 ряди й 6 родин,
 - субклада Afrotheria (Афротерії) — 6 рядів та 9 родин,
 - клада Boreoeutheria:
 - субклада Euarchontoglires (Евархонтогліри) — 5 рядів і 55 родин,
 - субклада Laurasiatheria (Лавразіотерії) — 7 рядів та 69 родин.

2.1. Інфраклас Marsupialia (Сумчасті)

В інфракласі 7 рядів та 19 родин ссавців, які мешкають у межах Неотропічної й Неоарктичної зоогеографічних областей (Didelphidae, Caenolestidae, Microbiotheriidae), Індо-Малайської (Phalangeridae) та Австралійської зоогеографічної області (Phalangeridae та решта родин). Підвищення рангів більшості родин (до рівня окремих рядів, рідше під- або надрядів) відбулося нещодавно і стало загальноприйнятим переважно після третього видання «Видів ссавців світу» (Wilson, Reeder, 2005). Звичайно у складі сумчастих розрізняли дві групи (надряди) — америдельфи (Ameridelphia) з рядами Didelphimorphia й Paucituberculata та австралодельфи (Australidelphia) з рештою рядів. Нові морфологічні та молекулярні дані підтримують монофілію австралодельфів, проте Didelphimorphia та Paucituberculata є незалежними сестринськими групами щодо австралодельфів (Nowak, 2018: 12).

- ряд Didelphimorphia — опосумоподібні (Didelphiformes — опосумоподібні), 1 родина,
- ряд Paucituberculata (Caenolestiformes — ценолестоподібні), 1 родина,
- ряд Microbiotheria — мікробіотерії (Microbiotheriformes — дромероподібні), 1 родина,
- ряд Diprotodontia — дворізцеві (Phalangeriformes — кускусоподібні), 11 родин,
- ряд Notoryctemorphia — златокрототи (Notoryctiformes — ноториктоподібні), 1 родина,
- ряд Dasyuromorphia — хижі сумчасті (Dasyoriformes — дазиуроподібні), 2 родини,
- ряд Peramelemorphia — бандикоти (Parameliformes — бандикутоподібні), 2 родини.

Значна кількість рядів є новими, раніше визнаними як підряди, надродина або родини. Відповідно, назв для них не було створено і здебільшого мова йтиме про неологізми. Тим більше все суттєво ускладнюється тим, що в європейських мовах протягом тривалого часу домінували переселенські асоціативні назви (сумчасті крототи, сумчасті борсуки тощо). При формуванні родинних груп та їхній типіфікації за умов браку назв складно дотримуватися одного стилю. Наприклад, для багатьох нових українських назв зручними є запозичення з латини, якщо назви задовольняють певним фонетичним особливостям (Загороднюк, Харчук, 2017). Наприклад, ряд Microbiotheria з єдиною родиною Microbiotheriidae та родом *Microbiotherium* було запропоновано назвати типіфікованою назвою «Microbiotheriformes — дромероподібні» (Загороднюк, 2008), проте з огляду на можливості використання актуальних латинських назв (Загороднюк, Харчук, 2017) його назву можна подати як «Microbiotheriformes — мікробіотерієподібні» (*дромер* мало би стосуватися тільки сучасного виду *Dromiciops gliroides*, а тому не є вдалим для позначення ряду, наукова назва якого основана на роді *Microbiotherium*). Для ряду Dasyoriformes є два варіанти назви: *дазиуроподібні* (Загороднюк, 2008) [правильно через «и»] та *кволоподібні* на основі назви *квол* (Загороднюк, Харчук, 2017).

У частині випадків назви родин (а по суті їхніх типових родів) є українізацією латини: ценолестові (Caenolestidae) на основі *Caenolestes* (ценолест), бурамисові (Burramyidae) на основі *Burramys* (бурамис), акробатцеві (Acrobatidae) для *Acrobates* (акробатець), ноториктові (Notoryctidae) для *Notoryctes* (ноторикт), дазиурові, або кволові (Dasyuridae) для *Dasyurus* (дазиур, або квол). Назва поторові (Potoroidae) для *Potorous* (потору) є одночасно запозиченням з латини та з мов аборигенів. Назву торбунцеві (Hypsiprymmodontidae) для *Hypsiprymmodon* (торбунець) створено на основі давньої української назви для сумчастих загалом. Три назви введено в українську зооніміку авторами 2017 року (Загороднюк, Харчук, 2017) з мов корінних австралійців: намбатові (Myrmecobiidae) для *Myrmecobius* (намбат), білбові (Thylacomyidae) для *Macrotis* (білбі), кволові (Dasyuridae) для *Dasyurus* (квол). Єдиними громіздкими, двоскладовими назвами є *п'яткоходові* для Tarsipedidae та *мікробіотерієві* для Microbiotheriidae. Всі інші родини мають типові роди з добре відомими назвами аборигенного походження: опосум, вомбат, коала, кускус, тагуан, посум, кенгуру, бандикут.

Таблиця 2. Родини ссавців з інфракласу Metatheria і відповідні типові роди й види
Table 2. Mammal families of the infraclass Metatheria and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Didelphimorphia — опосумоподібні (типифікована назва: Didelphiformes — опосумоподібні)	
fam.: Опосумові — Didelphidae Gray, 1821 tur. gen.: Опосум — <i>Didelphis</i> Linnaeus, 1758 tur. sp.: <i>Didelphis marsupialis</i> Linnaeus, 1758	<i>Didelphis</i> : δι- — «два», δελφῦς — «матка» (Palmer, 1904: 229), посилаються на повний поділ матки на дві частини (Jameson, Peeters, 1988). <i>Опосум</i> : із алголкінських мов «arosoum» — «біла тварина» (Barnette, 2005). Назву вжито в укр. наукових джерелах (Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013) і використано при типифікації назви ряду «Didelphiformes — опосумоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Paucituberculata (типифікована назва: Caenolestiformes — ценолестоподібні)	
Ценолестові — Caenolestidae Trouessart, 1898 Ценолест — <i>Caenolestes</i> Thomas, 1895 <i>Caenolestes fuliginosus</i> (Tomes, 1863)	<i>Caenolestes</i> (Ценолест): καίνος — «новий, сучасний», λεστής — «грабіжник», підкреслюючи крадіжку їжі (Palmer, 1904: 150; Partidge, 2006: 910). Назву наведено в укр. джерелах (Маркевич, 1983; Царик, 2008) і використано при типифікації: «Caenolestiformes — ценолестоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Microbiotheria — мікробіотерії (типифікована назва: Microbiotheriformes — дромероподібні)	
Мікробіотерієві — Microbiotheriidae Ameghino, 1887 † *Мікробіотерія — <i>Microbiotherium</i> Ameghino, 1887 † <i>Microbiotherium patagonicum</i> Ameghino, 1887	<i>Microbiotherium</i> : μικρόβιος — «недовговічний», θηρίον — «звір» (Palmer, 1904: 420). <i>Мікробіотерія</i> : запозичено з лат. й пропонується вперше. При типифікації назви ряду Microbiotheria нами використано родову назву «дромер», як «Microbiotheriformes — дромероподібні» (Загороднюк, 2008). У складі родини є один сучасний вид, <i>Dromiciops gliroides</i> .
ряд Diprotodontia — дворізцеві (типифікована назва: Phalangeriformes — кускусоподібні)	
Вомбатові — Vombatidae Burnett, 1829 Вомбат — <i>Vombatus</i> É. Geoffroy, 1803 <i>Vombatus ursinus</i> (Shaw, 1800)	<i>Vombatus</i> (Вомбат): назва цієї тварини мовою австралійських аборигенів (Palmer, 1904: 708), яку вжито в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Коалові — Phascolarctidae Owen, 1839 Коала — <i>Phascolarctos</i> de Blainville, 1816 <i>Phascolarctos cinereus</i> (Goldfuss, 1817)	<i>Phascolarctos</i> : φασκωλός — «мішок», ἄρκτος — «ведмідь» (Palmer, 1904: 529). Слово коала походить із мови австралійських аборигенів (Palmer, 1904: 358) і використовується в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Кускусові — Phalangeridae Thomas, 1888 Кускус — <i>Phalanger</i> Storr, 1780 <i>Phalanger orientalis</i> (Pallas, 1766)	<i>Phalanger</i> : від фр. phalange, від φάλαγξ — кістка пальця — натяк на особливість задньої кінцівки, в якій другий і третій пальці переплітаються (Palmer, 1904: 528). <i>Кускус</i> : новогвінейського походження (Stevenson, 2010), вживане в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983) і використане при типифікації: «Phalangeriformes — кускусоподібні» (Загороднюк, 2008).
Бурамісові — Burramyidae Broom, 1898 Бураміс — <i>Burramys</i> Broom, 1896 <i>Burramys parvus</i> Broom, 1896	<i>Burramys</i> : burra — аборигенна назва типової місцевості в Новому Південному Уельсі, μῦς — «миша» (Palmer, 1904: 148). Назва бураміс є запозиченням з латини й використовується в Конвенції.
Тагуанові — Petauridae Bonaparte, 1838 Тагуан — <i>Petaurus</i> Shaw, 1791 <i>Petaurus australis</i> Shaw, 1791	<i>Petaurus</i> : πέτευρον — «канатоходець» — натякаючи на спиритність (Palmer, 1904: 526). Слово тагуан запозичене з рідної назви тварини на Філіппінах (Palmer, 1904: 659) і вказане в укр. наукових джерелах (Шарлемань, 1927; Царик, 2013).
П'яткоходові — Tarsipedidae Gervais & Verreaux, 1842 П'яткохід — <i>Tarsipes</i> Gervais & Verreaux, 1842 <i>Tarsipes rostratus</i> Gervais & Verreaux, 1842	<i>Tarsipes</i> : Tarsius + pes — «ступня» — ступні дещо нагадують ступні <i>Tarsius</i> (Palmer, 1904: 664). Аборигенна назва виду — тайт (Waterhouse, 1846: 353). Маркевич (1983) навів назву п'яткохід.
Посумові — Pseudocheiridae Winge, 1893 Посум — <i>Pseudocheirus</i> Ogilby, 1837 <i>Pseudocheirus peregrinus</i> (Boddaert, 1785)	<i>Pseudocheirus</i> : ψευδής — «несправжній», χείρ — «рука» — посилення на рукоподібність передніх кінцівок, на яких двоє внутрішніх пальців протиставлені решті трьом (Palmer, 1904: 590). Назва австралійських тварин посум походить від назви американського опосума (Stevenson, 2010) вказуючи на їхню схожість. Назву посум вжито в Решетила (2013).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Акробатцеві — Acrobatidae Aplin, 1987 *Акробатець — <i>Acrobates</i> Desmarest, 1818 <i>Acrobates pygmaeus</i> (Shaw, 1794)	<i>Акробатець</i> є адаптацією наукової назви <i>Acrobates</i> , яка означає «акробат» (Nowak, 1999), назва пропонується вперше.
Кенгурові — Macropodidae Gray, 1821 Кенгуру — <i>Macropus</i> Shaw, 1790 <i>Macropus giganteus</i> Shaw, 1790	<i>Macropus</i> : μακρός — «довгий, великий», πούς — «ступня» (Palmer, 1904: 393). <i>Кенгуру</i> є аборигенною назвою тварин (Stevenson, 2010), яка подана в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Поторові — Potoroidae Gray, 1821 Потору — <i>Potorous</i> Desmarest, 1804 <i>Potorous tridactylus</i> (Kerr, 1792)	Слово <i>потору</i> походить з мови австралійських аборигенів (Jackson, et al., 2015) і використовується в укр. працях (Конвенція..., 1999; Решетило, 2013).
Торбунцеві — Hypsiprymnodontidae Collett, 1877 *Торбунець — <i>Hypsiprymnodon</i> Ramsay, 1876 <i>Hypsiprymnodon moschatus</i> Ramsay, 1876	<i>Hypsiprymnodon</i> : ὑψι — «високий», πρῦνός — «огузок», ὀδών = ὀδοῦς — «зуб» (Palmer, 1904: 343). Тут запропоновано назву <i>торбунець</i> , прообразом якої є <i>торбун</i> — актуальна назва сумчастих загалом у Верхратського (1922) і Шарлеманя (1927).
ряд Notoryctemorphia — златокроти (типифікована назва: Notoryctiformes — ноториктоподібні)	
Ноториктові — Notoryctidae Ogilby, 1892 Ноторикт — <i>Notoryctes</i> Stirling, 1891 <i>Notoryctes typhlops</i> (Stirling, 1889)	<i>Notoryctes</i> : νότος — «південний», ὀρυκτήρ — «копач» (Palmer, 1904: 464). Назва <i>ноторикт</i> є запозиченням з латини, її раніше використано для типифікації назви ряду Notoryctemorphia, як «Notoryctiformes — ноториктоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Dasyuromorphia — хижі сумчасті (типифікована назва: Dasyoriformes — дазиуроподібні, або кволоподібні)	
Кволіві — Dasyuridae Goldfuss, 1820 Квол — <i>Dasyurus</i> É. Geoffroy, 1796 <i>Dasyurus viverrinus</i> (Shaw, 1800)	<i>Dasyurus</i> : δασύς — «волохатий», οὐρά — «хвіст» (Palmer, 1904: 218). <i>Квол</i> : походить з мови Гуугу Їмісір (англ. Guugu Yimithirr), мови одного з корінних австралійських народів (Jackson, et al., 2015). Назву вжито в праці Загороднюк, Харчук, 2017. В огляді рядів світової фауни при типифікації назви ряду вжито Dasyoriformes — дазиуроподібні (Загороднюк, 2008).
Намбатові — Myrmecobiidae Waterhouse, 1841 Намбат — <i>Myrmecobius</i> Waterhouse, 1836 <i>Myrmecobius fasciatus</i> Waterhouse, 1836	<i>Myrmecobius</i> : μύρμηξ (род. μύρμηκος) — «мурашка», βίος — «життя, провізія» (Palmer, 1904: 443). <i>Намбат</i> : походить з мови корінних жителів південно-західної Австралії (Jackson, et al., 2015). Назву вжито в праці Загороднюк, Харчук, 2017.
ряд Peramelemorphia — бандикути (типифікована назва: Parameliformes — бандикутоподібні)	
Білбові — Thylacomyidae Bensley, 1903 Білбі — <i>Macrotis</i> (синонім: <i>Thylacomys</i>) Reid, 1836 <i>Macrotis lagotis</i> (Reid, 1837)	<i>Macrotis</i> : μακρός — «великий», οὖς (род. ὠτός) — «вухо» (Palmer, 1904: 395). Слово <i>білбі</i> походить з кількох мов австралійських аборигенів (Jackson, et al., 2015). Назву вжито в праці Загороднюк, Харчук, 2017.
Бандикутові — Peramelidae Gray, 1825 Бандикут — <i>Perameles</i> É. Geoffroy, 1804 <i>Perameles nasuta</i> É. Geoffroy, 1804	<i>Perameles</i> : πήρα — «сумка» + meles (борсук) (Palmer, 1904: 522). <i>Бандикут</i> : змінена форма слова з мови телугу (Nowak, 1999), яку використано в укр. працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013), а також при типифікації назви ряду, як «Parameliformes — бандикутоподібні» (Загороднюк, 2008).

2.2. Інфраклас Placentalia (Плацентарні)

2.2.1. Клада Xenarthra (Неповнозубі)

Клада Xenarthra містить два ряди й шість родин ссавців, поширених у межах Неотропічної й Неоарктичної зоогеографічних областей. Найвідомішими серед них є родини броненосцевих (Dasypodidae), лінивцевих (Bradypodidae) та мурахоїдових (Murgmescophagidae). Три інші родини менш відомі в українськомовній літературі, а їхні назви й зовсім невідомі, найчастіше подаються як асоціативні — щитоносцеві (Chlamyphoridae), мегалоніксові (Megalonychidae), мураховцеві (Cyclopedidae), до останнього часу відомі як «нетипові броненосці», «двопалі лінивці», «карликові мурахоїди». Власне, три останні родини подаються під назвами, які відсутні в українській літературі або подавалися як синоніми до інших назв. Назви й обсяги рядів класу неповнозубих наступні:

- ряд Cingulata (Dasypodiformes — броненосцеподібні), 2 родини,
- ряд Pilosa (Bradypodiformes — лінивцеподібні), 4 родини.

Таблиця 3. Родини плацентарних ссавців з надряду Xenarthra і відповідні типові роди й види
 Table 3. Families of placental mammals of the superorder Xenarthra and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Cingulata — броненосці (типіфікована назва: <i>Dasyrodiformes</i> — броненосцеподібні)	
Броненосцеві — <i>Dasyrodidae</i> Gray, 1821 Броненосець — <i>Dasyurus</i> Linnaeus, 1758 <i>Dasyurus novemcinctus</i> Linnaeus, 1758	<i>Dasyurus</i> : гр. δασύς — «волохатий», ποῦς — «ступня» (Palmer, 1904: 217). Назва <i>броненосець</i> вказує на те, що спина тварини вкрита панциром і засвідчена в укр. наукових джерелах (Маркевич, 1983; Решетило, 2013), проте у дорепресійний період використовувався термін «панцерник» (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931). При типіфікації назви ряду <i>Cingulata</i> (= <i>Loricata</i>) вжито « <i>Dasyrodiformes</i> — броненосцеподібні» (Загороднюк, 2008).
Щитоносцеві — <i>Chlamyphoridae</i> Bonaparte, 1850 Щитоносець — <i>Chlamyphorus</i> Harlan, 1825 <i>Chlamyphorus truncatus</i> Harlan, 1825	<i>Chlamyphorus</i> : від χλαμῖς — кольчуга, φορέω — носити (Craig, 1847: 317). Назву <i>щитоносець</i> як синонім до броненосця (<i>Chlamyphorus</i>) запропоновано у Решетила (2013).
ряд Pilosa — лінивці (типіфікована назва: <i>Bradyrodiformes</i> — лінивцеподібні)	
Лінивцеві — <i>Bradyrodidae</i> Gray, 1821 Лінивець — <i>Bradypus</i> Linnaeus, 1758 <i>Bradypus tridactylus</i> Linnaeus, 1758	<i>Bradypus</i> : гр. βραδύς — «повільний», ποῦς — «ступня». Лат. й укр. назви (<i>лінивець</i>) вказують на повільний характер пересування тварини (Nowak, 1999). Назву <i>лінивець</i> засвідчено в укр. працях (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013) і вжито при типіфікації назви ряду <i>Pilosa</i> як « <i>Bradyrodiformes</i> — лінивцеподібні» (Загороднюк, 2008).
Мегалоніксові — <i>Megalonychidae</i> Ameghino, 1889 † *Мегалонікс — <i>Megalonyx</i> Harlan, 1825 † <i>Megalonyx jeffersonii</i> Desmarest, 1822	Назва <i>мегалонікс</i> означає з гр. «великий кіготь» (Cutright, 1989), і пропонується вперше. Єдиним сучасним родом родини є <i>Choloepus</i> .
Мураховцеві — <i>Cyclopedidae</i> Pocock, 1924 *Мураховець — <i>Cyclopes</i> Gray, 1821 <i>Cyclopes didactylus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cyclopes</i> : гр. κύκλος — «оточувати», лат. pēs — «ступня», через здатність тварин змикати ступні навколо гілки (Haussen, 2012). Решетило (2013) подає назву <i>карликовий мурахоїд</i> , а Маркевич (1983) — «карликовий мурашкоїд». Назву <i>мураховець</i> пропонуємо вперше на основі назви для <i>Myrmecophaga</i> .
Мурахоїдові — <i>Myrmecophagidae</i> Gray, 1825 Мурахоїд — <i>Myrmecophaga</i> Linnaeus, 1758 <i>Myrmecophaga tridactyla</i> Linnaeus, 1758	<i>Myrmecophaga</i> : гр. μύρμηξ (род. μύρμηκος) — «мураха», φαγεῖν — «їсти» (Palmer, 1904: 443). Назва <i>мурахоїд</i> характеризує живлення тварини переважно мурахами, і вживана в укр. наукових джерелах (Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Решетило, 2013). У Покорного (1874) вжито назву «муравляр», у Маркевича (1983) — «мурашкоїд».

2.2.2. Клада Afrotheria (Афротерії)

У кладі афротерій — 9 родин, з них 6 поширені на суходолі в Ефіопській, Палеарктичній та Індо-Малайській зоогеографічних областях, ще дві родини — це водні тропічні ссавці. Клада афротерій охоплює такі 6 рядів:

- ряд Tubulidentata (*Orycteropiformes* — трубкозубоподібні), 1 родина,
- ряд Macroscelidea (*Macroscelidiformes* — стрибунцеподібні), 1 родина,
- ряд Afrosoricida (*Tenreciformes* — тенрекоподібні), 3 родини,
- ряд Hyracoidea (*Procaviiformes* — даманоподібні), 1 родина,
- ряд Proboscidea (*Elephantiformes* — слоноподібні), 1 родина,
- ряд Sirenia (*Trichechiformes* — ламантиноподібні), 2 родини.

Упродовж тривалого часу представників кладі афротерій розглядали як сестринські групи різних лавразіотерій (*Laurasiatheria*), зокрема трубкозубів — як примітивну гілку унгулят, макросцелід (стрибунців) — як сестринську групу гризунів, тенреків — як сестринську групу комахоїдних, даманів, слонів, сирен — як унгулят (e.g.: Павлинов, Яхонтов, 1992). Загалом майже всі родини (і їхні типові роди) мають усталені українські вернакулярні назви (табл. 4); запропоновано одну нову назву.

Таблиця 4. Родини плацентарних ссавців з надряду Afrotheria і відповідні їм типові роди й види
Table 4. Families of placental mammals of the superorder Afrotheria and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Tubulidentata — трубокозуби (типіфікована назва: Orycteropiformes — трубокозубоподібні)	
Трубокозубові — Orycteropodidae Gray, 1821 Трубокозуб — <i>Orycteropus</i> G. Cuvier, 1798 <i>Orycteropus afer</i> (Pallas, 1766)	<i>Orycteropus</i> : ορυκτήρ — «копач», ποῦς — «ступня», бо передніми ступнями тварина копає нори (Palmer, 1904: 484). Характерною ознакою трубокозуба є особлива будова зубів, що складаються з вертикальних, злитих між собою дентинних стовпців (Shoshani, 1988). Назву <i>трубокозуб</i> вжито в укр. роботах (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Маркевич, 1983; Решетило, 2013), а також при типіфікації назви ряду Tubulidentata як «Orycteropiformes — трубокозубоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Macroscelidea — слонови землерийки (типіфікована назва: Macroscelidiformes — стрибунцеподібні)	
Стрибунцеві — Macroscelididae Bonaparte, 1838 Стрибунець — <i>Macroscelides</i> A. Smith, 1829 <i>Macroscelides proboscideus</i> (Shaw, 1800)	<i>Macroscelides</i> : гр. μακρός — «довгий», і σκέλις — «нога», εἶδος — «подібний» (Palmer, 1904). Назва <i>стрибунець</i> вжито в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013), а також при типіфікації назви ряду Macroscelidea як «Macroscelidiformes — стрибунцеподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Afrosoricida — златокроті (типіфікована назва: Tenreciformes — тенрекоподібні)	
Златокротові — Chrysochloridae Gray, 1825 Златокріт — <i>Chrysochloris</i> Lacépède, 1799 <i>Chrysochloris asiatica</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Chrysochloris</i> : χρυσός — «золото», χλωρός — «зеленувато-жовтий» (Palmer, 1904: 188). Назва <i>златокріт</i> вказує на те, що ця тварина рие підземні ходи та має золотистий колір шерсті. Назва використовується в укр. наукових працях (Карабута, 2003; Зиков, 2006). У Шарлеманя (1927) й Маркевича (1983) вжито «златокріт».
Тенрекові — Tenrecidae Gray, 1821 Тенрек — <i>Tenrec</i> Lacépède, 1799 <i>Tenrec ecaudatus</i> (Schreber, 1778)	<i>Tenrec</i> : запозичено з малагасійської мови (Stevenson, 2010), вжито в укр. наукових працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013). і використано при типіфікації назви ряду Afrosoricida як «Tenreciformes — тенрекоподібні» (Загороднюк, 2008).
Потамогалові — Potamogalidae Allman, 1865 *Потамогал — <i>Potamogale</i> du Chaillu, 1860 <i>Potamogale velox</i> (du Chaillu, 1860)	<i>Potamogale</i> : від ποταμός — «річка», γαλή — «ласиця» (Palmer, 1904: 559). У підручниках вжито назву «видрова землерийка» (Абеленцев та ін., 1956: 70; Сологор та Омельковець, 2008). Нами запропоновано назву <i>потамогал</i> , задля уникнення трискладного слова при формуванні назви родини.
ряд Hyracoidea — дамани (типіфікована назва: Procaviiformes — даманоподібні)	
Даманові — Procaviidae Thomas, 1892 Даман — <i>Procavia</i> Storr, 1780 <i>Procavia capensis</i> (Pallas, 1766)	<i>Procavia</i> : від πρό — «перед» + <i>Cavia</i> (Palmer, 1904: 566). У Маркевича (1983) й Решетила (2013) стосовно роду вжито назву <i>даман</i> ⁴ , а в Шарлеманя (1927) — <i>даманувати</i> , стосовно родини. При типіфікації назви ряду Hyracoidea вжито «Procaviiformes — даманоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Proboscidea — хоботні (типіфікована назва: Elephantiformes — слоноподібні)	
Слонові — Elephantidae Gray, 1821 Слон — <i>Elephas</i> Linnaeus, 1758 <i>Elephas maximus</i> Linnaeus, 1758	<i>Elephas</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 255). <i>Слон</i> : вживана в усіх слов'янських мовах назва, зокрема в укр. (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013). Назва походить з псл. і переконливої етимології не має (ЕСУМ, 2006: 307). При типіфікації назви ряду Proboscidea вжито «Elephantiformes — слоноподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Sirenia — сирени (типіфікована назва: Trichechiformes — ламантиноподібні)	
Дюгоневі — Dugongidae Gray, 1821 Дюгонь — <i>Dugong</i> Lacépède, 1799 <i>Dugong dugon</i> (Müller, 1776)	<i>Дюгонь</i> : слово малайського походження (Stevenson, 2010), вживане в укр. джерелах (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Ламантинові — Trichechidae Gill, 1872 Ламантин — <i>Trichechus</i> Linnaeus, 1758 <i>Trichechus manatus</i> Linnaeus, 1758	<i>Trichechus</i> : θριξ (род. тріχός) — «волосся», ἔχω — «маю» (Palmer, 1904: 688). <i>Ламантин</i> : засвідчено в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013) і використано при типіфікації назви ряду Sirenia як «Trichechiformes — ламантиноподібні» (Загороднюк, 2008).

⁴ Походить від арабського damān Isrā'īl — «ізраїльська вівця» (<https://www.thefreedictionary.com/Daman>)

2.2.3. Клада Laurasiatheria (Лавразіотерії)

Клада об'єднує сім рядів і 69 родин наземних тварин, поширених у всіх зоогеографічних областях. Серед цих рядів — (комахоїдні) (табл. 5), пара Cetacea (китоподібні) + Artiodactyla (парнопалі) з надряду Cetartiodactyla (табл. 6), дві пари рядів Perissodactyla + Chiroptera та Pholidota + Carnivora з надряду Pegasoferae (табл. 7). Найбільшим різноманіттям на рівні родин характеризуються ряди рукокрилих (Chiroptera, 21 родина), хижих (Carnivora, 16) та китоподібних (Cetacea, 14), найменше родинне різноманіття — в рядах панголінів (Pholidota, 1), конеподібних (Perissodactyla, 3) та комахоїдних (Eulipotyphla, 4 родини). Загалом обсяги рядів в межах клади такі:

- клада (надряд) Eulipotyphla
 - ряд Lipotyphla (Soriciformes — Мідицеподібні), 4 родини,
- клада (надряд) Cetartiodactyla
 - ряд Cetacea (Balaeniformes — китоподібні), 14 родин,
 - ряд Artiodactyla (Cerviiformes — оленеподібні), 10 родин,
- клада (надряд) Pegasoferae
 - ряд Perissodactyla (Equiformes — конеподібні), 3 родини,
 - ряд Chiroptera (Vespertilioniformes — лиликоподібні), 21 родина,
 - ряд Pholidota (Maniiformes — панголіноподібні), 1 родина,
 - ряд Carnivora (Caniformes — псоподібні) — 16 родин.

2.2.3.1. Ряд Eulipotyphla, або Lipotyphla

Ряд комахоїдних є сестринським до клади Scrotifera, яка включає надряд Cetartiodactyla і кладу (надряд) Pegasoferae (Benton, 2014). Фактично поділ комахоїдних (Insectivora auct.) на дві основні групи — Erinaceomorpha та Soricomorpha — і відповідні їм назви доволі давній, проте зазвичай за ними визнавали ранги підрядів єдиного ряду Insectivora, рідше як Lipotyphla.

У період визнання їх окремими рядами (зокрема й у «Видах ссавців світу» 2005 року: Wilson, Reeder, 2005) пропонувалося дві паралельні типіфіковані назви: «Erinaceiformes — їжакоподібні» та «Soriciformes — мідицеподібні» (Загороднюк, 2008) з неочевидним пріоритетом (порядок наведення) за першою з них. Проте згодом, при поверненні до побільшеного розуміння обсягу ряду комахоїдних пріоритет залишено за Soriciformes — Мідицеподібні (Загороднюк, Ємельянов, 2012). Назви всіх родин є усталеними. Певний час домінантна для позначень родини Soricidae назва *землерийки* є загальною і може стосуватися до різних родів і навіть родин, далеко не лише роду *Sorex* (а підпорядкована їй назва *бурозубки* є описовою для понад 10 родів землерийок, зокрема й роду *Neotmys*, з якими вони формують підродину Soricinae).

Таблиця 5. Родини плацентарних ссавців з ряду комахоїдних і відповідні їм типові роди й види
Table 5. Families of placental mammals of the order Eulipotyphla (= Insectivora) and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Eulipotyphla — комахоїдні (типіфікована назва: Soriciformes — Мідицеподібні)	
Їжакові — Erinaceidae G. Fischer, 1814	<i>Erinaceus</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 269). <i>Їжак</i> : походить від нсл. «еж», спорідненого з лит. і лтс. назвами (ЕСУМ, 1985: 323). Назва поширена в укр. науковій літературі (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013). У Бурмайстра (1852) й Покорного (1874) вжито назву <i>ѣж</i> . При типіфікації назви ряду Insectivora (по суті підряду, що включає Erinaceidae) вжито «Erinaceiformes — їжакоподібні» (Загороднюк, 2008).
Їжак — <i>Erinaceus</i> Linnaeus, 1758	
<i>Erinaceus europeraeus</i> Linnaeus, 1758	
Щілинозубові — Solenodontidae Gill, 1872	<i>Solenodon</i> : від гр. σωλήν — «канал, ринва» і ὀδών — «зуб», бо друга пара нижніх різців з глибокою виїмкою з внутрішньої сторони (Palmer, 1904: 636). Назву <i>щілинозуб</i> вжито в укр. науковій літературі (Маркевич, 1983; Решетило, 2013)
Щілинозуб — <i>Solenodon</i> Brandt, 1833	
<i>Solenodon paradoxus</i> Brandt, 1833	

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Мідицеві — Soricidae G. Fischer, 1814 Мідиця — <i>Sorex</i> Linnaeus, 1758 <i>Sorex araneus</i> Linnaeus, 1758	<i>Sorex</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 636). <i>Мідиця</i> : ЕСУМ (1989: 471) припускає походження назви від медведки (<i>Gryllotalpa</i>) через спільно підземний спосіб життя. Назва вживана в укр. літературі (Бурмайстр, 1852; Верхратський, 1922; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013) й використана при типіфікації назви ряду Insectivora (по суті підряду, що включає Soricidae) як «Soriciformes — мідицеподібні» (Загороднюк, 2008).
Кротові — Talpidae G. Fischer, 1814 Кріт — <i>Talpa</i> Linnaeus, 1758 <i>Talpa europaea</i> Linnaeus, 1758	<i>Talpa</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 659). <i>Кріт</i> : широко вживана назва (e.g.: Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Маркевич, 1983; Решетило, 2013), яка походить від др. і нсл. крьтъ, спорідненого з лит. krutus «рухливий», krutėti «ворушитися» (ЕСУМ, 1989: 99).

2.2.3.2. Надряд Cetartiodactyla

Найбільш стабільна за таксономією група плацентарних (з клади лавразіортерій) з незвичним для давніх екоморфологічних класифікацій поєднанням в один таксон водних і наземних форм, зокрема парнопалих (свині, бегемоти, олені, жирафи тощо), що представляють ряд Artiodactyla, та китоподібних (кити, смугачі, кашалоти, дельфіни, платаністи, інїї тощо), що представляють ряд Cetacea. Власне, суть і назва таксону Cetartiodactyla полягає в поєднанні двох груп і двох назв через визнання їх сестринськими (Benton, 2014).

- ряд Cetacea (Balaeniformes — китоподібні), 14 родин,
- ряд Artiodactyla (Cerviiformes — оленеподібні), 10 родин.

Назви родин (і типових їхніх родів) загалом є усталеними, хоча в процесі розвитку називництва автори й доклали певні зусилля для такої стабілізації. Зокрема було проведено типіфікацію назв *кит* і *дельфін*, що були назвами загальної лексики і відповідного широкого вжитку, за типовими родинами і надалі родами (тобто зворотній для звичайного порядок типіфікації) — *Balaena* (Balaenidae) та *Delphinus* (Delphinidae), відповідно. Щоправда, як у випадку з парною «їжакоподібні vs мідицеподібні» (Erinaceiformes vs Soriciformes), на основі цієї пари назв сформовано дві назви (підрядів: 1) «Delphiniformes — дельфіноподібні» (Загороднюк, 1998, 2008 та ін.) та 2) «Balaeniformes — китоподібні» (Загороднюк, Харчук, 2011). Задля збереження стабільної української назви (до того ж уніфікованої відповідним формантом) пріоритет залишено за «Balaeniformes — китоподібні» (Загороднюк, Ємельянов, 2012).

Таблиця 6. Родини плацентарних ссавців з надряду Cetartiodactyla і відповідні їм типові роди й види
Table 6. Families of placental mammals of the superorder Cetartiodactyla and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Cetacea — китоподібні (типіфікована назва: Balaeniformes — китоподібні)	
Китові — Balaenidae Gray, 1821 Кит — <i>Balaena</i> Linnaeus, 1758 <i>Balaena mysticetus</i> Linnaeus, 1758	<i>Balaena</i> : лат. назва тварини (Stevenson, 2010). <i>Кит</i> : запозичено у др. часи з грецької κῆτος (ЕСУМ, 1985) і вжито в укр. джерелах (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Смугачеві — Balaenopteridae Gray, 1864 Смугач — <i>Balaenoptera</i> Lacépède, 1804 <i>Balaenoptera physalus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Balaenoptera</i> : від <i>Balaena</i> й πτερόν — «крило, плавець» — посилення на сильний спинний плавець (Palmer, 1904: 132). Назва <i>смугач</i> завдячує поздовжнім складкам (смугам) шкіри (ЕСУМ, 2006). Це вживана в укр. науковій літературі назва (Маркевич, 1983; ЕСУМ, 2006; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013).
Сірокитові — Eschrichtiidae Ellerman & Morrison-Scott, 1951 Сірокит — <i>Eschrichtius</i> Gray, 1864 <i>Eschrichtius robustus</i> (Lilljeborg, 1861)	<i>Eschrichtius</i> : на честь Даніеля Фредеріка Ешріхта (1798–1863), автора низки важливих статей про китоподібних (Palmer, 1904: 271). Назву <i>сірокит</i> вжито в науковій літературі (Загороднюк, Харчук, 2011). У працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013) вжито назву сірий кит.
Цетотерієві — Cetotheriidae Brandt 1872 † *Цетотерій — <i>Cetotherium</i> Brandt, 1843 † <i>Cetotherium rathkii</i> Brandt 1843	<i>Cetotherium</i> : від κῆτος — «кит», θηρίον — «звір» (Palmer, 1904: 175). У складі родини один сучасний вид, каперея — <i>Caperea marginata</i> Gray, 1846.

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Кашалотові — Physeteridae Gray, 1821 Кашалот — <i>Physeter</i> Linnaeus, 1758 <i>Physeter catodon</i> Linnaeus, 1758	<i>Physeter</i> : φυσήτηρ від φυσάω — «дути» — посилання на дихальний отвір (Palmer, 1904: 536). <i>Кашалот</i> походить з португальської, посередництвом <i>фр.</i> й буквально означає «головань» (ЕСУМ, 1985: 410). Назву вжито в <i>укр.</i> джерелах (Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Когієві — Kogiidae Gill, 1871 *Когія — <i>Kogia</i> Gray, 1846 <i>Kogia breviceps</i> (Blainville, 1838)	Етимологія непевна. Рід, можливо, названий на честь турецького натураліста, Cogia Effendi, який спостерігав за китами в Середземному морі в першій половині 1800-х років (Tirira, 2004). Назва українською подається вперше.
Дзьоборилі — Ziphiidae Gray, 1865 Дзьоборил — <i>Ziphius</i> G. Cuvier, 1823 <i>Ziphius cavirostris</i> G. Cuvier, 1823	<i>Ziphius</i> : ξιφίος — «риба-меч» (Palmer, 1904: 542). Назва вживана в науковій літературі (Маркевич, 1983; Загороднюк, Харчук, 2011). <i>Укр.</i> назва очевидно походить від <i>рос.</i> клюворыл і <i>англ.</i> beaked whale, посилаючись на виступ на голові.
Дельфінові — Delphinidae Gray, 1821 Дельфін — <i>Delphinus</i> Linnaeus, 1758 <i>Delphinus delphis</i> Linnaeus, 1758	Відоме <i>др.</i> дельфіс; від <i>гр.</i> δελφίς (род. δελφίνος), походить від δελφύς — «матка», зумовлено скорше тим, що ці тварини живородні (ЕСУМ, 1985). <i>Дельфін</i> широко вживана назва (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013). Назву використано при типіфікації назви ряду Cetacea як «Delphiniformes — дельфіноподібні» (Загороднюк, 2008).
Платаністові — Platanistidae Gray, 1846 Платаніста — <i>Platanista</i> Wagler, 1830 <i>Platanista gangetica</i> (Roxburgh, 1801)	<i>Platanista</i> : від <i>гр.</i> назви тварини πλατανιστής (Palmer, 1904: 542). <i>Укр.</i> назва є транслітерацією, вжита в працях (Решетило, 2013; Загороднюк, Харчук, 2017).
Понтопорієві — Pontoporiidae Gray, 1870 *Понтопорія — <i>Pontoporia</i> Gray, 1846 <i>Pontoporia blainvillei</i> (Gervais & d'Orbigny, 1844)	<i>Pontoporia</i> : πόντος — «море», πόρος — «прохід» (Palmer, 1904: 557). <i>Укр.</i> назва є транслітерацією й пропонується вперше.
Фоценові — Phocoenidae Gray, 1825 Фоцена — <i>Phocoena</i> G. Cuvier, 1816 <i>Phocoena phocoena</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Phocoena</i> : від <i>гр.</i> φώκαινα — «фоцена» (Palmer, 1904: 532). Назва вживана в <i>укр.</i> роботах (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013).
Нарвалові — Monodontidae Gray, 1821 Нарвал — <i>Monodon</i> Linnaeus, 1758 <i>Monodon monoceros</i> Linnaeus, 1758	<i>Monodon</i> : μόνος — «єдиний», ὄδων = ὀδοῦς — «зуб» (Palmer, 1904: 350). <i>Нарвал</i> : через російське посередництво назву запозичено зі скандинавських мов, походить від <i>паг</i> — «труп» і (h)val(r) — «кит»; скандинавська назва («труп-кит») пояснюється тим, що ця тварина часто має блідий колір (ЕСУМ, 2003: 42). Це широко вживана назва (е.г.: Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Інієві — Iniidae Gray, 1846 Інія — <i>Inia</i> d'Orbigny, 1834 <i>Inia geoffrensis</i> (Blainville, 1817)	<i>Inia</i> : рідна назва серед індіанців Болівії (Palmer, 1904: 350). <i>Інія</i> : є транслітерацією і вживається в науковій літературі (Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Байджієві — Lipotidae Zhou, Quian & Li, 1978 *Байджі — <i>Lipotes</i> Miller, 1918 <i>Lipotes vexillifer</i> Miller, 1918	<i>Lipotes</i> : λείπω — «залишати позаду», через те, що ця родина відділена від інших річкових дельфінів (Petrie, 2010). <i>Укр.</i> назва походить із китайської (Klinowska, 1991) та пропонується вперше.
ряд Artiodactyla — парнопалі (типіфікована назва: Cerviiformes — оленеподібні)	
Свиневі — Suidae Gray, 1821 Свиня — <i>Sus</i> Linnaeus, 1758 <i>Sus scrofa</i> Linnaeus, 1758	<i>Sus</i> : від <i>гр.</i> σῦς — «свиня» (Palmer, 1904: 653). Назва <i>свиня</i> широко вживана в науковій літературі (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Загороднюк, Харчук, 2011). <i>Псл.</i> <i>свиня</i> очевидно, іє. утворення від звуконаслідувального кореня su (ЕСУМ, 2006: 191).
Таясові — Tayassuidae Palmer, 1897 Таясу — <i>Tayassu</i> G. Fischer, 1814 <i>Tayassu pecari</i> (Link, 1795)	Назва походить з мови тупі, корінних індіанців Бразилії (Mayer, 1987). За зоологічним словником О. Маркевича й К. Татарка (1983: с. 221) відповідником до наукової назви роду <i>Tayassu</i> є «пекарі», однак вважаємо логічним поставити останню назву у відповідність до роду <i>Pecari</i> . Назву <i>таясу</i> вжито стосовно родини Tayassuidae (Герасимов та ін., 2010).
Бегемотові — Hippopotamidae Gray, 1821 Бегемот — <i>Hippopotamus</i> Linnaeus, 1758 <i>Hippopotamus amphibius</i> Linnaeus, 1758	<i>Hippopotamus</i> : ἵππος — «кінь», ποταμός — «річка» (Palmer, 1904: 327). <i>Бегемот</i> : з гебр. behēmōth, що відбиває єгипетське p-eh-e-ma, яке буквально означає «водяний бик» (ЕСУМ, 1982). Назву вжито в <i>укр.</i> працях (Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Верблюдові — Camelidae Gray, 1821 Верблюд — <i>Camelus</i> Linnaeus, 1758 <i>Camelus dromedarius</i> Linnaeus, 1758	<i>Camelus</i> : від гр. κάμηλος — «верблюд». <i>Верблюд</i> : від др. й нсл. вельбуд і є нсл. запозиченням з готської мови, яке, через грецьке посередництво прийшло зі східних мов; «вельбуд» перетворилося на <i>стсл.</i> вельбуд (себто «великий блуд») за народною етимологією (ЕСУМ, 1982: 351). Це широко вживана назва (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Напові — Tragulidae Milne-Edwards, 1864 *Напу — <i>Tragulus</i> Brisson, 1762 <i>Tragulus javanicus</i> (Osbeck, 1765)	<i>Tragulus</i> : від лат. <i>tragus</i> — «козел», -ulus — зменшувальний суфікс (Palmer, 1904: 685). <i>Нану</i> — місцева малайська назва цих тварин (Palmer, 1904: 448). Решетило (2013) подає цю назву, однак лише щодо виду <i>Tragulus naru</i> .
Кабаргові — Moschidae Gray, 1821 Кабарга — <i>Moschus</i> Linnaeus, 1758 <i>Moschus moschiferus</i> Linnaeus, 1758	<i>Moschus</i> : μόσχος — «мускус» (Palmer, 1904: 433). <i>Кабарга</i> : запозичення з тюркських мов, зрештою пов'язане з алтайським тоорго (то-бирга) — «мускус» (ЕСУМ, 1985: 331). Назву вжито в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Оленеві — Cervidae Goldfuss, 1820 Олень — <i>Cervus</i> Linnaeus, 1758 <i>Cervus elaphus</i> Linnaeus, 1758	<i>Cervus</i> — лат. назва тварини (Palmer, 1904: 174). <i>Олень</i> : походить із нсл. *eļenþ, й можливо від іє. *el- — «рудий, коричневий» (ЕСУМ, 2003: 180). Це широко вживана укр. назва (є.г.: Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013), яку використано при типіфікації назви ряду Artiodactyla як «Cerviformes — оленеподібні» (Загороднюк, 2008).
Вилорогові — Antilocapridae Gray, 1866 Вилоріг — <i>Antilocapra</i> Ord, 1818 <i>Antilocapra americana</i> (Ord, 1815)	<i>Antilocapra</i> : лат. antilo(ре) — «антилопа» + capra — «коза» (Palmer, 1904: 109). <i>Вилоріг</i> : вживана укр. назва (Маркевич, 1983; Решетило, 2013; Царик та ін., 2013: 298). У Шарлеманя (1927) для єдиного виду роду вжито <i>антилопа вилорога</i> . Англ. вернакулярна назва pronghorn дослівно перекладається як «вилоріг».
Жирафові — Giraffidae Gray, 1821 Жирафа — <i>Giraffa</i> Brisson, 1762 <i>Giraffa camelopardalis</i> (Linnaeus, 1758)	Назву посередництвом <i>ит.</i> чи <i>фр.</i> , запозичено з арабської (ЕСУМ, 1985) і вжито в укр. джерелах (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Бикові — Bovidae Gray, 1821 Бик — <i>Bos</i> Linnaeus, 1758 <i>Bos taurus</i> Linnaeus, 1758	<i>Bos</i> — лат. назва тварини (Palmer, 1904: 140). <i>Бик</i> : від др. і нсл. бик і походить від звуконаслідувального кореня бук-/б'к-, який зберігається також у дієслові букати/бикати — «глухо ревти» (ЕСУМ, 1982: 182). Це вживана укр. назва (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).

2.2.3.3. Надряд Pegasoferae

Пегасофери — монофілетична група, клада, згідно з низкою сучасних ревізій (Benton, 2014). Назва надряду Pegasoferae — описова, жодним чином не типіфікована, стосується пегасів, летючих коней з грецької міфології (тобто, Perissodactyla + Chiroptera); назва Ferae — термін для позначення пари Pholidota + Carnivora (Benton, 2014). Загалом ці дві таксономічні пари неодноразово розглядалися в якості сестринських груп, а надто Pholidota + Carnivora та Carnivora + Perissodactyla.

Власне, головною таксономічною подією стало віднесення до цієї клади рукокрилих (Chiroptera), яких раніше нерідко зближувати з приматами (Primates) і шерстокрилами (Dermoptera). У названій комбінації цей надряд є одним з найбагатших за числом підпорядкованих таксонів — 4 ряди та 41 родина (включно з 21 родиною рукокрилих та 16 родинами хижих):

- ряд Chiroptera (Vespertilioniformes — лиликоподібні), 21 родина;
- ряд Perissodactyla (Equiformes — конеподібні), 3 родини;
- ряд Pholidota (Maniformes — панголіноподібні), 1 родина;
- ряд Carnivora (Caniformes — псоподібні), 16 родин.

Стосовно називництва найбільшими були проблеми добору назв родин ряду рукокрилих (Chiroptera), зокрема з підряду кажанів (Microchiroptera auct.).

Таблиця 7. Родини плацентарних ссавців з надряду Pegasoferae і відповідні їм типові роди й види
 Table 7. Families of placental mammals of the superorder Pegasoferae and their type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Chiroptera — рукокрилі (типифікована назва: Vespertilioniformes — лиликоподібні)	
Криланові — Pteropodidae Gray, 1821 Крилан — <i>Pteropus</i> Brisson, 1762 <i>Pteropus vampyrus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Pteropus</i> : πτερὸν — «крило», πούς — «ступня» — посилення на крилову мембрану, яка виникає з боку спини й задньої частини другого пальця (Palmer, 1904: 596). <i>Крилан</i> : засвідчено в <i>укр.</i> джерелах (Бурмайстр, 1852; Маркевич, 1983; Решетило, 2013) і покладено в основу назви підряду «Pteropodimorpha (Pteropodiformes) — крилановидні» (Загороднюк, 2008), надалі уточненої як «Pteropodimorpha (Yingochiroptera auct.) — Крилановиді» (Загороднюк, Ємельянов, 2012).
Підковикові — Rhinolophidae Gray, 1825 Підковик — <i>Rhinolophus</i> Lacépède, 1799 <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> (Schreber, 1774)	<i>Rhinolophus</i> : ῥινός — «ніс», λόφος — «гребінь» — посилення на складний носовий листок, який складається з трьох окремих частин (Palmer, 1904: 606). <i>Укр.</i> назва зумовлена тим, що у цих кажанів сильно розвинений носовий придаток, який формою нагадує підкову (ЕСУМ, 2003: 391). <i>Підковик</i> вживана <i>укр.</i> назва (Верхратський, 1922; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Загороднюк, Харчук, 2011; Загороднюк, Ємельянов, 2012; Решетило, 2013). У Покорного (1874) вжито назву подковець, у Желеховського й Недільського (1886) — підковець.
Гіпосідерові — Hipposideridae Lydekker, 1891 *Гіпосідер — <i>Hipposideros</i> Gray, 1831 <i>Hipposideros speoris</i> (Schneider, 1800)	<i>Hipposideros</i> : ἵππος — «кінь» й σίδηρος — «залізо», разом підкова — посилення на форму носового листа (AfricanBats, 2013). <i>Укр.</i> назва пропонується вперше.
Риноніктерові — Rhinonycteridae Gray, 1866 *Риноніктер — <i>Rhinonycteris</i> Gray, 1847 <i>Rhinonycteris aurantia</i> (Gray, 1845)	<i>Rhinonycteris</i> : від ῥινός — «ніс», νύκτερις — «кажан» (Long, Archer, 2002). <i>Укр.</i> назва пропонується вперше.
Псевдовампірові — Megadermatidae H. Allen, 1864 Псевдовампір — <i>Megaderma</i> E. Geoffroy, 1810 <i>Megaderma spasma</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Megaderma</i> : μέγας — «велика», δέρμα — «шкіра» (Long, Archer, 2002). Назву <i>псевдовампір</i> (англ. <i>false vampire</i>) вжито в Решетила (2013); вона вказує на те, що ці великі кажани мають лютий вигляд, однак, як і всі неамериканські рукокрилі, не живляться кров'ю (Long, Archer, 2002).
Мишоховостові — Rhinopomatidae Bonaparte, 1838 Мишоховіст — <i>Rhinopoma</i> E. Geoffroy, 1818 <i>Rhinopoma microphyllum</i> (Brünnich, 1792)	<i>Rhinopoma</i> : ῥινός — «ніс», πῶμα — «кришка», посиляючись на клапанні ніздрі, які відкриваються через вузьку, поперечну щілину (AfricanBats, 2013). Назва <i>мишоховостові</i> (англ. <i>mouse-tailed bat</i>) вжита в Зикова (2006) і вказує на довгий мишоподібний хвіст (Stevenson, 2010: 1157).
Джмелевикові — Craseonycteridae Hill, 1974 *Джмелевик — <i>Craseonycteris</i> Hill, 1974 <i>Craseonycteris thonglongyai</i> Hill, 1974	<i>Craseonycteris</i> : κράσις (род. κράσεως) — «змішування або суміш», νύκτερις — «кажан», «у натяку на поєднання ознак, представлених цим помітним відкриттям» (Hill, 1974). Назва <i>джмелевик</i> пропонується вперше, вказує на найменші серед кажанів розміри й запозичена з англ. <i>bumblebee bat</i> (Burns, 2013).
Мішкокрилові — Emballonuridae Gervais, 1855 Мішкокрил — <i>Emballonura</i> Temminck, 1838 <i>Emballonura monticola</i> Temminck, 1838	<i>Emballonura</i> : ἐμβάλλω — «вставляти», οὐρά — «хвіст», бо хвіст на верхній поверхні мембрани видається вільним на частині своєї довжини (Palmer, 1904: 257). Назву мішкокрилові (англ. <i>Sac-winged bat</i>) вжито у Зикова (2006). Коли крила розслаблені, у тварин є додаткова складка, яка відрізняє їх від інших кажанів (Крамер, 2011).
Щіленосові — Nycteridae Van der Hoeven, 1855 *Щіленіс — <i>Nycteris</i> E. Geoffroy & G. Cuvier, 1795 <i>Nycteris hispida</i> (Schreber, 1775)	<i>Nycteris</i> : ἡ γρ. νύκτερις від νύκτερος — «нічний» (Hickey, Dunlop, 2000). Назва, яку пропонуємо вперше, вказує на своєрідну щілину по верху мордочки й до носа у всіх Nycteridae. Зиков (2006) наводить назву родини <i>щілиномордові</i> , очевидно від англ. <i>slit-faced bat</i> .

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Присосконогові — Myzopodidae Thomas, 1904 Присосконіг — <i>Myzopoda</i> Milne-Edwards & Grandidier, 1878 <i>Myzopoda aurita</i> Milne-Edwards & Grandidier, 1878	<i>Myzopoda</i> : μυζάω — «ссати», ποῦς — «ступня», посилаючись на диски, пристосовані до присмокування, на великих пальцях рук і ступнях (AfricanBats, 2013; Palmer, 1904: 446). <i>Укр.</i> назву вжито у Решетила (2013).
Футлярюкрилові — Mystacinidae Dobson, 1875 Футлярюкрил — <i>Mystacina</i> Gray, 1843 <i>Mystacina tuberculata</i> Gray, 1843	<i>Mystacina</i> : від <i>гр.</i> μύσταξ — «вуса», посилаючись на вуса, які оточують рот і ніздрі (Carter, Riskin, 2006). Пекапека є назвою цієї тварини мовою маорі (Carter, Riskin, 2006; Winnington, 2000); <i>Футлярюкрил</i> засвідчено у Решетила (2013).
Листоносіві — Phyllostomidae Gray, 1825 Листоніс — <i>Phyllostomus</i> Lacépède, 1799 <i>Phyllostomus hastatus</i> (Pallas, 1767)	<i>Phyllostomus</i> : φύλλον — «листя», στόμα — «уста» — від показного носового листа (Palmer, 1904: 536). <i>Листоніс</i> : вжито в науковій літературі (Маркевич, 1983; Булахов, Пахомов, 2010; Карабута, 2012).
Мормопсові — Mormoopidae Saussure, 1860 *Мормопс — <i>Mormoops</i> Leach, 1821 <i>Mormoops blainvillii</i> Leach, 1821	<i>Mormoops</i> : μορμώ — «страховисько», ὄψ — «обличчя» — від його незвичайної фізіономії (Palmer, 1904: 432). <i>Укр.</i> назва є транслітерацією й пропонується вперше.
Зайцегубові — Noctilionidae Gray, 1821 Зайцегуб — <i>Noctilio</i> Linnaeus, 1766 <i>Noctilio leporinus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Noctilio</i> : від <i>лат.</i> nox (род. noctis) — «ніч» (Palmer, 1904: 460). Мордочки цих кажанів характеризуються повними, зморшкуватими губами. Як і в зайця, верхня губа розділена. Назва <i>зайцегубові</i> вжита в Зикова (2006).
Фурієкрилові — Furipteridae Gray, 1866 *Фурієкрил — <i>Furipterus</i> Bonaparte, 1837 <i>Furipterus horrens</i> (F. Cuvier, 1828)	<i>Furipterus</i> : від <i>лат.</i> furia — «шаленство, лють» і πτερόν — «крило» (Agassiz, 1846). <i>Укр.</i> назва пропонується вперше.
Дискокрилові — Thyropteridae Miller, 1907 *Дискокрил — <i>Thyroptera</i> Spix, 1823 <i>Thyroptera tricolor</i> Spix, 1823	<i>Thyroptera</i> : θυρεός — «великий овальний щит»; назва вказує на кругові присоски на підшвах стоп і при основах великих пальців; πτερόν — «крило», a la Chiroptera (Thomson-Gale Group, 2004: 473). Запропонована назва <i>дискокрил</i> є перекладом.
Лійковухові — Natalidae Gray, 1866 *Лійковух — <i>Natalus</i> Gray, 1838 <i>Natalus stramineus</i> Gray, 1838	<i>Natalus</i> означає «пов'язаний з народженням», бо кажани цього роду малі й навіть дорослі особини видаються новонародженими (Kerridge, Baker, 1978). Члени роду <i>Natalus</i> мають широкі лійкоподібні вуха (Nowak, 1999). Українська назва пропонується вперше й запозичена з англ. <i>funnel-eared bat</i> .
Молосові — Molossidae Gervais, 1856 Молос — <i>Molossus</i> E. Geoffroy, 1805 <i>Molossus molossus</i> (Pallas, 1766)	<i>Molossus</i> (<i>Молос</i>): від <i>гр.</i> μόλοσος — порода псів (Palmer, 1904: 430) вжито в попередніх працях авторів (Загороднюк і Харчук, 2011; Загороднюк і Харчук, 2017). В огляді теріофауни України (Загороднюк і Ємельянов, 2012) вжито «Молоссові» (з двома «с»), що виправлено надалі.
Довгокрилові — Miniopteridae Dobson, 1875 Довгокрил — <i>Miniopterus</i> Bonaparte, 1837 <i>Miniopterus schreibersii</i> (Kuhl, 1817)	<i>Miniopterus</i> : μινυός — «незначний», πτερόν — «крило» (Palmer, 1904: 426). Назва використовується в <i>укр.</i> джерелах (Маркевич, 1983; Акімова, 2009), у Шарлеманя (1927) — довгокрилець.
Цистугові — Cistugidae Lack et al., 2010 *Цистуг — <i>Cistugo</i> Thomas, 1912 <i>Cistugo seabrae</i> Thomas, 1912	Етимологія родової назви не була вказана Томасом (Lack et al., 2010). Назву <i>укр.</i> запропоновано вперше.
Лиликові — Vespertilionidae Gray, 1821 Лилик — <i>Vespertilio</i> Linnaeus, 1758 <i>Vespertilio murinus</i> Linnaeus, 1758	<i>Vespertilio</i> : <i>лат.</i> назва тварини, яка ймовірно походить від vespertinus — «вечірній» (Palmer, 1904: 705). <i>Лилик</i> : пов'язано зі словом леляти, одне зі значень якого «колихати, хитати», що зумовлено переривчастим нерівним характером польоту (ЕСУМ, 1989). <i>Лилик</i> : вжито в <i>укр.</i> науковій літературі (e.g.: Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Решетила, 2013) й використано при типіфікації назви ряду Chiroptera як «Vespertilioniformes — лиликоподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Perissodactyla — непарнопалі (типифікована назва: Equiformes — конеподібні)	
Коневі — Equidae Gray, 1821 Кінь — <i>Equus</i> Linnaeus, 1758 <i>Equus caballus</i> = <i>Equus ferus caballus</i> Linnaeus, 1758	<i>Equus</i> є <i>лат.</i> назвою тварини (Palmer, 1904: 268). <i>Кінь</i> : від <i>псл.</i> конь; етимологія задовільно не з'ясована (ЕСУМ, 1985). При типіфікації назви ряду Perissodactyla вжито «Equiformes — конеподібні» (Загороднюк, 2008). <i>Кінь</i> широко вживана <i>укр.</i> назва (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Загороднюк, Харчук, 2011); у Покорного (1874) — конь.

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Тапірові — Tapiridae Gray, 1821 Тапір — <i>Tapirus</i> Brisson, 1762 <i>Tapirus terrestris</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Тапір</i> : походить з мови тупі (Бразилія) (ЕСУМ, 2006: 516). Назва вживана в укр. літературі (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Носорогові — Rhinocerotidae Gray, 1821 Носоріг — <i>Rhinoceros</i> Linnaeus, 1758 <i>Rhinoceros unicornis</i> Linnaeus, 1758	<i>Носоріг</i> : походить від лат. <i>Rhinoceros</i> , яке походить від гр. ῥίς (род. ῥίνος) — «ніс», κέραс — «ріг» — зумовлено тим, що ця тварина має на носі ріг (ЕСУМ, 2003: 113). Назву вжито в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013); у Бурмайстра (1852) й Покорного (1874) — носорог.
ряд Pholidota — панголіни (типифікована назва: Maniformes — панголіноподібні)	
Панголінові — Manidae Gray, 1821 Панголін — <i>Manis</i> Linnaeus, 1758 <i>Manis pentadactyla</i> Linnaeus, 1758	<i>Manis</i> : ймовірно від лат. manes — «привиди», бо це нічні тварини (Palmer, 1904: 399). <i>Панголін</i> : малайського походження, означає «ролик» (від звички тварини скочуватися клубком з переляку) (Heath, 1992). Назву вжито в укр. джерелах (Маркевич, 1983; Решетило, 2013) й використано при типифікації назви ряду Cimolesta (= Pholidota) як «Maniformes — панголіноподібні» (Загороднюк, 2008). У ранніх укр. працях (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927) вжито назву лусковець.
ряд Carnivora — хижі (типифікована назва: Caniformes — псоподібні)	
Пандові — Ailuridae Gray, 1843 Панда — <i>Ailurus</i> F. G. Cuvier, 1825 <i>Ailurus fulgens</i> F. G. Cuvier, 1825	<i>Ailurus</i> : від гр. αἴλουρος — «кішка», через зовнішню схожість (Palmer, 1904: 87). <i>Панда</i> : вживана укр. назва (Маркевич, 1983; Решетило, 2013), етимологія якої невідома (Roberts, Gittleman, 1984).
Псові — Canidae Fischer, 1817 Пес — <i>Canis</i> Linnaeus, 1758 <i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	<i>Canis</i> : лат. назва пса (Palmer, 1904: 157), яка має прото-іє. витоки (Gamkrelidze, Ivanov, 1995: 505). <i>Пес</i> : від др. й нсл. пьсь; загальноприйнятої етимології немає (ЕСУМ, 2003: 359). <i>Пес</i> : широко вживана укр. назва (Покорний, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Загороднюк, Харчук, 2011). Назву <i>собака</i> використано при типифікації назви ряду Carnivora як «Caniformes — собакоподібні» (Загороднюк, 2008), надалі уточнена як «псоподібні» (Загороднюк, Ємельянов, 2012).
Ракунові — Procyonidae Gray, 1825 Рақун — <i>Procyon</i> Storr, 1780 <i>Procyon lotor</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Procyon</i> : про — «до», κύων — «пес» (Palmer, 1904: 568). Назва <i>рақун</i> алгонкінського (мови корінних американців) походження (Stevenson, 2010: 1460), вживана в укр. працях (Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013). Вжиток назви «енот» не є доречним, оскільки вихідно стосується віверових (Viverridae: рід <i>Genetta</i>), а надалі — одного з родів псових, <i>Nyctereutes</i> (Загороднюк, Дикий, 2012; Загороднюк, Ємельянов, 2012).
Ведмедеві — Ursidae Fischer de Waldheim, 1817 Ведмідь — <i>Ursus</i> Linnaeus, 1758 <i>Ursus arctos</i> Linnaeus, 1758	<i>Ursus</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 703). <i>Ведмідь</i> : від нсл. медведь з основами *меду + *ед, себто «медоїд», потім відбувся перехід «у» → «в» й переосмислення у медвед — «хто відає, да мед», далі відбулася перестановка компонентів (ЕСУМ, 1982: 344). <i>Ведмідь</i> : широко вжито в укр. науковій літературі (Желеховський, 1886; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Мустилові — Mustelidae Fischer, 1817 Мустила — <i>Mustela</i> Linnaeus, 1758 <i>Mustela erminea</i> Linnaeus, 1758	<i>Mustela</i> (<i>Мустела</i>): латинська назва ласки, яка походить від mus — миша (Wilkes, 1819: 409). Назву вжито в укр. працях (Загороднюк, Харчук, 2011; Філіпенко, 2015). Обговорення обсягу застосування назви наведено в огляді мисливських звірів України (Загороднюк, Дикий, 2012).
Скунсові — Mephitidae Bonaparte, 1845 Скунс — <i>Mephitis</i> E. Geoffroy Saint-Hilaire et F. G. Cuvier, 1795 <i>Mephitis mephitis</i> (Schreber, 1776)	<i>Mephitis</i> : від лат. mephit — «сморід». <i>Скунс</i> : походить з мови індіанців Абенакі (Wade-Smith, 1982). <i>Скунс</i> : вжито в укр. джерелах (Маркевич, 1983; Решетило, 2013); у Шарлеманя (1927) вжито скунк.
Вухачеві — Otariidae Gray, 1825 Вухач — <i>Otaria</i> Péron, 1816 <i>Otaria flavescens</i> (Shaw, 1800)	<i>Otaria</i> : з гр. означає «невелике вуха» (Kirkwood, Goldsworthy, 2013), вказуючи на малі, але помітні зовнішні закрилки вух. В укр. джерелах вжито назви <i>вухач</i> (Шарлемань, 1927), <i>ухач</i> (Покорний, 1874; Желеховський, Недільський 1886) <i>вухатий тюлень</i> або <i>морський лев</i> (Маркевич, 1983).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Моржеві — Odobenidae Allen, 1880 Морж — <i>Odobenus</i> Brisson, 1762 <i>Odobenus rosmarus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Odobenus</i> : ὀδοῦς — «зуб», βάλνω — «ходити» — посилання на припущення про використання бивнів під час підняття на скелі (Palmer, 1904: 470). <i>Морж</i> : запозичено із саамської й виводиться від наслідування звуків, що видають моржі (ЕСУМ, 1989). Назва широко вживана в <i>укр.</i> літературі (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Тюленеві — Phocidae Gray, 1821 Тюлень — <i>Phoca</i> Linnaeus, 1758 <i>Phoca vitulina</i> Linnaeus, 1758	<i>Phoca</i> : від <i>гр.</i> назви тварини φώκη (Palmer, 1904: 532). <i>Тюлень</i> : походить з <i>рос.</i> , етимологія не зовсім ясна, можливо від «телёнок» (ЕСУМ, 2006: 693); Назва вживана в <i>укр.</i> літературі (Желеховский, Недільский 1886; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Котові — Felidae Fischer de Waldheim, 1817 Кіт — <i>Felis</i> Linnaeus, 1758 <i>Felis catus</i> = <i>Felis silvestris catus</i> Linnaeus, 1758	<i>Felis</i> : <i>лат.</i> назва тварини (Palmer, 1904: 284). <i>Catus</i> : від староанглійського <i>catt, catte</i> , яке має германське походження (Stevenson, Waite, 2011: 221). <i>Кіт</i> : від <i>псл.</i> <i>кот</i> , яке запозичено з <i>лат.</i> у IV ст. н. е. через германське посередництво або й прямо (ЕСУМ, 1985: 451). Назва широко вживана (e.g.: Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Гієнові — Hyaenidae Gray, 1821 Гієна — <i>Hyaena</i> Brisson, 1762 <i>Hyaena hyaena</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Hyaena</i> (<i>Гієна</i>): від <i>гр.</i> ὕαινα (жін. рід) від ὕς — свиня (можливо грива гієни нагадала свинячу щетину) (Stevenson, Waite, 2011). Це вживана в <i>укр.</i> науковій літературі назва (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Зиков, 2006), яка запозичена з новолатинської, можливо, через посередництво <i>нім.</i> чи <i>фр.</i> (ЕСУМ, 1982: 512).
Мангустові — Herpestidae Bonaparte, 1845 Мангуст — <i>Herpestes</i> Illiger, 1811 <i>Herpestes ichneumon</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Herpestes</i> : від ἑρπῆστις — «плазун» — ймовірно, посилаючись на звички, особливо в гонитві за здобиччю (Palmer, 1904: 321). <i>Мангуст</i> : вживана в <i>укр.</i> науковій літературі назва (Маркевич, 1983; Решетило, 2013), яка через посередництво <i>фр.</i> запозичена з <i>исп.</i> й походить з мови маратхі (ЕСУМ, 1989: 378).
Лінзангові — Prionodontidae Horsfield, 1822 Лінзанг — <i>Prionodon</i> Horsfield, 1822 <i>Prionodon linsang</i> (Hardwicke, 1821)	<i>Prionodon</i> : від πρίων — «пилка», ὀδοῦς, ὀδόντος — «зуб» (Palmer, 1904: 562). <i>Лінзанг</i> : має малайське походження (Stevenson, 2010) й ужито в Конвенції.
Вівєрові — Viverridae Gray, 1821 Вівєра — <i>Viverra</i> Linnaeus, 1758 <i>Viverra zibetha</i> Linnaeus, 1758	<i>Viverra</i> : вживана в <i>укр.</i> науковій літературі (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Загороднюк, Харчук, 2017), походить від прото-індо-європейського кореня «вер-вер», що означає «вивірка» (Mallory, 1997).
Нандінієві — Nandiniidae Pocock, 1929 *Нандінія — <i>Nandinia</i> Gray, 1843 <i>Nandinia binotata</i> (Gray, 1830)	<i>Укр.</i> назва є транслітерацією, пропонується вперше; має питоме африканське походження (Palmer, 1904: 446).
Фаланукові — Eupleridae Chenu, 1850 Фаланук — <i>Eupleres</i> Doyère, 1835 <i>Eupleres goudotii</i> Doyère, 1835	<i>Eupleres</i> : εὖ — «добре», πλήρης — «завершений» — посилання на повну кількість із 5 пальців на передній і задній кінцівках (Palmer, 1904: 278). <i>Фаланук</i> : малагасійського походження (Garbutt, et al., 2008: 76). Решетило (2013) застосує родинну назву <i>фаланукові</i> .

2.2.4. Клада Euarchontoglires

Кладу Еуархонтотгліресів формують два надряди, що включають 5 рядів та 55 родин. Назва класу є гібридною, сформованою за допомогою комбінації назв надрядів Archonta (Архонти) та Glires (Гризуні). Таксономічна структура класу та обсяги рядів такі:

- Надряд Glires (Гризуні) з 2 рядами і 38 родинами, у т.ч.
 - ряд Lagomorpha (Leporiformes — зайцеподібні), 2 родини,
 - ряд Rodentia (Muriformes — мишоподібні), 36 родин,
- Надряд Archonta (Архонти) з 3 рядами та 17 родинами, у т.ч.
 - ряд Scandentia (Tupaiformes — тупаєподібні), 2 родини,
 - ряд Dermoptera (Cynocephaliformes — кагуаноподібні), 1 родина,
 - ряд Primates (Lemuriformes — лемуруподібні), 14 родин.

Назви родин загалом усталені, проте в окремих групах була потреба у пошуку назв, до тепер відсутніх. Частково це компенсовано шляхом запозичень з латини, частково з інших мов або шляхом формування неологізмів. Закономірно складними в цьому відношенні виявилися ряди з великою кількістю родин, мишоподібні гризуни (Muriformes) та примати (Lemuriformes).

2.2.4.1. Надряд Glires (Гризуни)

Надряд об'єднує 2 ряди й 38 родин наземних тварин, поширених у всіх зоогеографічних областях суходолу.

У межах цього надряду дві різновеликі за обсягом групи, які тривалий час розглядали як підряди гризунів. В українській зоологічній літературі за ними довго залишалися штучні назви *двопарноріздеві* та *однопарноріздеві* (наприклад, у визначниках Корнеєва, 1952, 1965 з лат. відповідниками Duplicidentata et Simplicidentata).

- ряд Lagomorpha (Leporiformes — зайцеподібні), 2 родини;
- ряд Rodentia (Muriformes — мишоподібні), 36 родин.

Запозиченнями з латини є 10 з 38 українських назв гризунів, 6 назв мають праслов'янське походження, 9 назв запропоновано вперше (з них 4 — запозичено з латини).

Таблиця 8. Родини надряду Glires і відповідні типові роди й види

Table 8. Families of the superorder Glires and the corresponding type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Lagomorpha — зайцеподібні (типфікована назва: Leporiformes — зайцеподібні)	
Зайцеві — Leporidae Fischer, 1817 Заєць — <i>Lepus</i> Linnaeus, 1758 <i>Lepus timidus</i> Linnaeus, 1758	<i>Lepus</i> : лат. назва для зайця та кроля (Palmer, 1904: 373). <i>Заєць</i> : вживано в укр. науковій літературі (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013) й традиційно вжито для назви ряду «зайцеподібні», у тому числі при типфікації, як «Leporiformes — зайцеподібні» (Загороднюк, 2008). <i>Заєць</i> : нсл. походження з первісним значенням «плигун, стрибун» (ЕСУМ, 1985: 223).
Пискухові — Ochotonidae Thomas, 1897 Пискуха — <i>Ochotona</i> Link, 1795 <i>Ochotona dauurica</i> (Pallas, 1776)	<i>Ochotona</i> : від <i>ochodona</i> — монгольська назва тварини (Palmer, 1904: 468). <i>Пискуха</i> : наведено в науковій літературі (Паночіні, 1931; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013), але інші автори наводять співзвучне «пискуха» (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928). <i>Пискуха</i> : від слова писк (ЕСУМ, 2003: 376).
ряд Rodentia — гризуни, у вузьк. розум. (типфікована назва: Muriformes — мишоподібні)	
Аплодонтові — Aplodontiidae Brandt, 1855 Аплодонт — <i>Aplodontia</i> Richardson, 1829 <i>Aplodontia rufa</i> (Rafinesque, 1817)	<i>Aplodontia</i> (Аплодонт): від гр. ἀπλόος — «один або простий», і ὀδόντος (род. ὀδόντος) — «зуб» (Carraway, Verts, 1993). Назву вжито в Решетила (2013); Зиков (2006) наводить <i>аплодонтові</i> .
Вивіркові — Sciuridae Fischer de Waldheim, 1817 Вивірка — <i>Sciurus</i> Linnaeus, 1758 <i>Sciurus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	<i>Sciurus</i> : від σκιά — «тінь», οὐρά — «хвіст», σκίουρος — «заслонений хвостом» — алюзія до положення хвоста, коли тварина сидить прямо (Palmer, 1904: 625). <i>Вивірка</i> : від др. й нсл. в'єверица, яке походить від подвоєння іє. кореня *ver- — «вигинати, викривляти» (ЕСУМ, 1982). Назва наведена в укр. джерелах (Бурмайстр, 1852; Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Паночіні, 1931; Решетило, 2013).
Вовчкові — Gliridae Muirhead, 1819 Вовчок — <i>Glis</i> Brisson, 1762 <i>Glis glis</i> (Linnaeus, 1766)	<i>Glis</i> : лат. назва тварини (Palmer, 1904: 295). <i>Вовчок</i> : вжито в укр. працях (Шарлемань, 1927; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013). Маркевич (1983) використовує назву соня, повчок, вовчок. У Покорного (1874) — назви повх або поп'їлиця, але у Верхратського (1922) назва повх стосується полівок. <i>Вовчок</i> : можливо походить від повх, повчок, походить від нсл. плъхъ, споріднене з лит. pele — «миша» (первісно, мабуть, сіра тварина), лтс. pele — «миша», а також з лит. peleti — «пліснявіти, цвісти», pelesis — «цвіль», лтс. pelėcis — «сірий» (ЕСУМ, 2003: 471).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Гундієві — Ctenodactylidae Gervais, 1853 Гунді — <i>Ctenodactylus</i> Gray, 1830 <i>Ctenodactylus gundi</i> (Rothmann, 1776)	<i>Ctenodactylus</i> : κτεῖς (род. κτενός) — гребінь, δάκτυλος — палець (Palmer, 1904: 205). <i>Гунді</i> : магрибського арабського походження й означає «вартовий» (Cannon, 1994; Honigs, Greven, 2003). Назву вжито в Решетила (2013); Зиков (2006) наводить <i>гундієві</i> .
Діатомісові — Diatomyidae Mein & Ginsburg, 1997 † *Діатоміс — <i>Diatomys</i> Li, 1974 † <i>Diatomys shantungensis</i> Li, 1974	Назва <i>діатоміс</i> запозичена з латини й пропонується вперше. Вона пов'язана зі знахідкою <i>Diatomys shantungensis</i> у діатомітному глинистому сланці (Flynn, 2006). Єдиний сучасний вид родини — <i>Laonastes aenigmamus</i> .
Землекопові — Bathyergidae Waterhouse, 1841 Землекоп — <i>Bathyergus</i> Illiger, 1811 <i>Bathyergus suillus</i> (Schreber, 1782)	<i>Bathyergus</i> : з <i>гр.</i> означає — «глибоко працювати» (Palmer, 1904: 134). Назва <i>землекоп</i> вказує на те, що тварина риє підземні ходи. Вона наведена в <i>укр.</i> наукових джерелах (Булахов і Пахомов, 2010); Зиков (2006) наводить <i>землекопові</i> .
Голоземлекопові — Heterocephalidae Landry, 1957 Голій землекоп — <i>Heterocephalus</i> Rüppell, 1842 <i>Heterocephalus glaber</i> Rüppell, 1842	<i>Heterocephalus</i> : ἕτερος — «інакший», κεφαλή — «голова», вказуючи на чудернацьку на вигляд голову (Jarvis, Sherman, 2002). Назва <i>голий землекоп</i> характеризує зовнішній вигляд і те, що тварина риє ходи. Назву наведено в <i>укр.</i> наукових джерелах (Коробченко та ін., 2010; Решетила, 2013).
Їжатцеві — Hystricidae G. Fischer, 1817 Їжатець — <i>Hystrix</i> Linnaeus, 1758 <i>Hystrix cristata</i> Linnaeus, 1758	<i>Hystrix</i> : від ὕστριξ — <i>гр.</i> назва тварини (Barthelmess, 2006). Назва <i>їжатець</i> широко вживана в не радянських <i>укр.</i> наукових джерелах (Покорний 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетила, 2013).
Скелемишеві — Petromuridae Wood, 1955 *Скелемиш — <i>Petromus</i> A. Smith, 1831 <i>Petromus typicus</i> A. Smith, 1831	Назва <i>скелемиш</i> запропонована вперше і має етимологічну основу, оскільки <i>Petromus</i> походить від грецьких слів πέτρα — «скеля, камінь», μῦς — «миша» (Palmer, 1904: 527).
Очеретникові — Thryonomyidae Pocock, 1922 *Очеретник — <i>Thryonomys</i> Fitzinger, 1867 <i>Thryonomys swinderianus</i> (Temminck, 1827)	<i>Thryonomys</i> : θρύον — «очерет»; μῦς — «миша» (Palmer, 1904: 676). <i>Укр.</i> назва пропонується вперше. У Зикова (2006) щодо родини вжито назву «очеретяні шури».
Голкошерстові — Erethizontidae Bonaparte, 1845 Голкошерст — <i>Erethizon</i> F. Cuvier, 1823 <i>Erethizon dorsatum</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Erethizon</i> : від ἐρεθίζω — «збуджувати», посилаючись на голки, які тварини настовбурчує в разі небезпеки (Waterhouse, 1846). Назва <i>голкошерст</i> наведена в <i>укр.</i> працях (Маркевич, 1983; Білка, 2010; Решетила, 2013).
Шиншилові — Chinchillidae Bennett, 1833 Шиншила — <i>Chinchilla</i> Bennett, 1829 <i>Chinchilla lanigera</i> Bennett, 1829	<i>Chinchilla</i> : найімовірніше з аймарської мови посередництвом іспанської (Stevenson, 2010). У наукових працях вжито назву <i>шиншила</i> (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетила, 2013).
Пакаранові — Dinomyidae Peters, 1873 Пакарана — <i>Dinomys</i> Peters, 1873 <i>Dinomys branickii</i> Peters, 1873	<i>Dinomys</i> : δεινός — «страшна», μῦς — «миша» (White, Alberico, 1992), що описує її репутацію борця, коли тварина загнана в кут (Corlett, Primack, 2011). <i>Пакарана</i> : походить з мови тупі (Nowak, 1999). Назву <i>пакаранові</i> вжито у Зикова (2006).
Кавієві — Caviidae Fischer de Waldheim, 1817 Кавія — <i>Cavia</i> Pallas, 1766 <i>Cavia porcellus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cavia</i> : від місцевої суринамської назви тварини <i>sabiai</i> (Stevenson, 2010). <i>Кавія</i> : вжито в <i>укр.</i> наукових джерелах (Маркевич, 1983; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетила, 2013). Назву покладено в основу назви підряду «Hystricomorpha (Caviomorpha) — кавієвидні» (Загороднюк, 2008, 2009), проте надалі уточнено, що «Caviidae (Fischer de Waldheim, 1839) — Кавієві», а «Hystricomorpha — Їжатцевиді» (Загороднюк, Ємельянов, 2012).
Агутієві — Dasyproctidae Bonaparte, 1838 Агуті — <i>Dasyprocta</i> Illiger, 1811 <i>Dasyprocta leporina</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Dasyprocta</i> : δασύς — волохаті, πρῶκτος — сідниці (Lee et al., 2006). <i>Агуті</i> : має тупійське походження (Stevenson, 2010) й наведена в <i>укр.</i> працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетила, 2013).
Пакові — Cuniculidae Miller & Gidley, 1918 Пака — <i>Cuniculus</i> Brisson, 1762 <i>Cuniculus paca</i> (Linnaeus, 1766)	<i>Лат.</i> cuniculus означає «кріль» (Kitchell, 2014). Назва <i>пака</i> прийшла з мови тупі (Nowak, 1999) й використана в <i>укр.</i> джерелах (Конвенція).
Туко-тукові — Stenomyidae Lesson, 1842 Туко-туко — <i>Stenomys</i> Blainville, 1826 <i>Stenomys brasiliensis</i> Blainville, 1826	<i>Stenomys</i> : κτεῖς (род. κτενός) — гребінь, μῦς — «миша» (Justo et al., 2003). Назва <i>туко-туко</i> є наслідуванням звуків, що їх тварини подають із-під землі. Зиков (2006) наводить <i>туко-тукові</i> .

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Дегові — Octodontidae Waterhouse, 1840 *Дегу — <i>Octodon</i> Bennett, 1832 <i>Octodon degus</i> (Molina, 1782)	<i>Octodon</i> : від ὀκτώ — «вісім», ὀδών — «зуб», бо щічні зуби (моляри й премоляри) глибоко ввігнуті в серединній області, нагадуючи цифру вісім (Woods, Boraker, 1975). <i>Дегу</i> : походить з мови південно-американських індіанців (Stevenson, 2010) і пропонується вперше. У словнику Маркевича (1983) для роду використано назву восьмизуб, а для виду <i>Octodon degus</i> — восьмизуб дегу.
Аброкомові — Abrocomidae Miller & Gidley, 1918 *Аброкома — <i>Abrocoma</i> Waterhouse, 1837 <i>Abrocoma bennettii</i> Waterhouse, 1837	<i>Abrocoma</i> : від ἀβρός — «м'яке», κόμη — «волосся» (Partridge, 2006). <i>Укр.</i> назва <i>аброкома</i> пропонується вперше.
Щетинцеві — Echimyidae Gray, 1825 *Щетинець — <i>Echymys</i> G. Cuvier, 1809 <i>Echymys chrysurus</i> (Zimmermann, 1780)	<i>Echymys</i> : від ἐχίμος — «їжак», μῦς — «миша» (Craig, 1847), вказуючи на щетинисте волосся тварин. Звідси й запропонована тут <i>укр.</i> назва.
Хутієві — Capromyidae Smith, 1842 Хутія — <i>Capromys</i> Desmarest, 1822 <i>Capromys pilorides</i> (Say, 1822)	<i>Capromys</i> : κάπρος — «вепр», μῦς — «миша» — від передбачуваної схожості тварини на вепра за загальним виглядом, характером волосся, кольором і способом бігу (Palmer, 1904: 159). <i>Хутія</i> : походить з мови народу таїно (Stevenson, 2010) й вжито в Маркевича (1983); Зиков (2006) наводить <i>хутієві</i> .
Шипохвостові — Anomaluridae Gervais, 1849 Шипохвіст — <i>Anomalurus</i> Waterhouse, 1843 <i>Anomalurus derbianus</i> (Gray, 1842)	<i>Anomalurus</i> : від ἀνώμαλος — «дивний», οὐρά — «хвіст», посилаючись на два поздовжні ряди лусочок на нижній стороні базальної третини хвоста (Palmer, 1904: 105). Решетило (2013) подає назву родини <i>шипохвостові</i> .
Зенкерелові — Zenkerellidae Matschie, 1898 *Зенкерела — <i>Zenkerella</i> Matschie, 1898 <i>Zenkerella insignis</i> Matschie, 1898	<i>Zenkerella</i> : названо на честь німецького ботаніка й зоолога Георга Августа Зенкера (Beolens, 2009). <i>Зенкерела</i> : запозичення з латини, яке пропонується вперше.
Довгоногові — Pedetidae Gray, 1825 Довгоніг — <i>Pedetes</i> Illiger, 1811 <i>Pedetes capensis</i> (Forster, 1778)	<i>Pedetes</i> : від πηδητής — «стрибун», від πηδάω — «стрибати» (Palmer, 1904: 518). Назва <i>довгоніг</i> наведена в <i>укр.</i> працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Боброві — Castoridae Hemprich, 1820 Бобер — <i>Castor</i> Linnaeus, 1758 <i>Castor fiber</i> Linnaeus, 1758	<i>Castor</i> : від гр. κάστωρ — «бобер» (Palmer, 1904: 162). Назва <i>бобер</i> наведена в <i>укр.</i> джерелах (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013), походить від др. (й <i>нсл.</i>) бобр і має <i>іе.</i> корінь, який означає «коричневий» (ЕСУМ, 1983).
Гетеромісові — Heteromyidae Gray, 1868 Гетероміс — <i>Heteromys</i> Desmarest, 1817 <i>Heteromys anomalus</i> (Thompson, 1815)	<i>Heteromys</i> : ἕτερος — «інший», μῦς — «миша» (Rafferty, 2011). Назву родини <i>гетеромісові</i> використано в підручнику Царик та ін., 2013.
Гоферові — Geomyidae Bonaparte, 1845 Гофер — <i>Geomys</i> Rafinesque, 1817 <i>Geomys pinetis</i> Rafinesque, 1817	<i>Geomys</i> : γῆ — «грунт», μῦς — «миша» — від підземного способу життя тварини (Palmer, 1904: 293). <i>Гофер</i> : назва, наведена в <i>укр.</i> наукових роботах (Шарлемань, 1927; Решетило, 2013), яка мабуть, походить від канадсько-французького gaufre — «стільник», бо гофери роблять складні системи тунелів (Stevenson, 2010: 755). Не плутати з родом черепах <i>Gopherus</i> , який також перекладають українською як «гофер» (Конвенція).
Стрибакові — Dipodidae Fischer de Waldheim, 1817 Стрибак — <i>Dipus</i> Zimmermann, 1780 <i>Dipus sagitta</i> (Pallas, 1773)	<i>Dipus</i> : від δίπους — «двостопий» — посилання на довгі задні ступні та спосіб пересування великими стрибками як кенгуру (Palmer, 1904: 240). Назва <i>стрибак</i> наведена в <i>укр.</i> роботах (Шарлемань, 1927; Загороднюк, Харчук, 2011; Решетило, 2013).
Мишівкові — Sminthidae Brandt, 1855 Мишівка — <i>Sicista</i> Gray, 1827 (син. <i>Sminthus</i> Nordmann, 1840) <i>Sicista subtilis</i> (Pallas, 1773)	<i>Sicista</i> : від Sikistan — татарська назва, яка означає «стадна миша» (Palmer, 1904: 630). Назва <i>мишівка</i> (<i>Sicista</i>) є в Шарлеманя (1927) і Маркевича (1983); назва роду усталена, проте родину позначають латиною то як Sminthidae, то як Sicistidae (Загороднюк, 2009).
Заповдові — Zapodidae Coues, 1875 Запода — <i>Zapus</i> Coues, 1875 <i>Zapus hudsonius</i> (Zimmermann, 1780)	<i>Zapus</i> : za- — інтенсивний префікс, можна перекласти як «дуже», ποῦς (род. ποδός) — «ступня» (Baker, 1991). Родова назва вказує на дуже великі задні ступні. Родинну назву запропоновано в підручнику Царик та ін., 2013; назву роду виведено з родинної.

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Сліпакові — Spalacidae Gray, 1821 Сліпак — <i>Spalax</i> Guldenstaedt, 1770 <i>Spalax microphthalmus</i> Guldenstaedt, 1770	σπᾶλαξ — давньогрецька назва тварини (Palmer, 1904). <i>Сліпак</i> : від сліпий, бо тварина через свої недорозвинені очі нічого не бачить. (ЕСУМ, 2006: 303). Назва вживана в укр. наукових працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013), але в роботах (Покорный, 1874; Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931) вжито <i>сліпець</i> . Щодо розрізнення та етимології цих назв див.: Коробченко, Загороднюк, 2010.
Малабаркові — Platanthomyidae Alston, 1876 *Малабарка — <i>Platanthomys</i> Blyth, 1859 <i>Platanthomys lasiurus</i> Blyth, 1859	<i>Platanthomys</i> : πλάτυς — «плоский», ἄκανθα — «шип», μῦς — «миша» — посилення на сплющені шипи, змішані з шерстю. (Palmer, 1904: 542). <i>Малабарка</i> : від назви малабарського узбережжя, де проживає єдиний вид роду <i>Platanthomys</i> (Beddard, 1902); пропонується вперше.
Красавові — Calomyscidae Vorontsov & Potarova, 1979 *Красава — <i>Calomyscus</i> Thomas, 1905 <i>Calomyscus bailwardi</i> Thomas, 1905	<i>Calomyscus</i> : від гр. κάλος — «красива, мила» й μῦς — «миша» (Wilson, 2005). Номен <i>красава</i> як етимологічний відповідник наукової назви пропонується вперше.
Незомієві — Nesomyidae Major, 1897 Незомія — <i>Nesomys</i> Peters, 1870 <i>Nesomys rufus</i> Peters, 1870	<i>Nesomys</i> : νῆσος — «острів» і μῦς — «миша» (Palmer, 1904: 458). Решетило (2013) подає назву родини як <i>незомієві</i> .
Хом'якові — Cricetidae Fischer, 1817 Хом'як — <i>Cricetus</i> Leske, 1779 <i>Cricetus cricetus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cricetus</i> : від <i>im. criceto</i> — «хом'як» (Palmer, 1904: 203). <i>Хом'як</i> : від др. хомѣк, хомяк; етимологія неясна; можливо, від др. скомати — «верещати», за писком гризуна (Півторак та ін., 2012: 199). Це поширена в укр. науковій літературі назва (е.г.: Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Мишеві — Muridae Illiger, 1811 Миша — <i>Mus</i> Linnaeus, 1758 <i>Mus musculus</i> Linnaeus, 1758	<i>Mus</i> : від гр. μῦς (Palmer, 1904: 435), а <i>миша</i> : від <i>псл.</i> мишь — обидві назви мають спільні, <i>іє.</i> корені (ЕСУМ, 1989). <i>Миша</i> — поширена в укр. науковій літературі назва (е.г.: Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Паночіні, 1931; Маркевич, 1983; Решетило, 2013). Раніше була у вжитку й назва миш (жін. рід) (Желеховский, 1886; Верхратський, 1922).

2.2.4.2. Надряд Archonta

Надряд об'єднує 3 ряди та 17 родин наземних тварин, поширених у всіх зоогеографічних областях суходолу, завдяки поширенню виду *Homo sapiens*. Групу Archonta було висунуто на основі морфологічних даних і було підтверджено численними молекулярними філогенетичними аналізами (Benton, 2014). 3-поміж вернакулярних назв три — запропоновані вперше, одна (людина) — індоевропейського походження, решта — запозичення різних років з абори-генних або європейських мов.

- ряд Scandentia (Tupaiformes — тупаєподібні), 2 родини,
- ряд Dermoptera (Cynocephaliformes — кагуаноподібні), 1 родина,
- ряд Primates (Lemuriformes — лемуруподібні), 14 родин.

Значна частина груп не мала усталених українських назв (принаймні на рівні родин), більшість із яких існувала давно, проте вживалася нестабільно. Наприклад, назву родини *мавові* для Cercopithecidae автори фактично відновили після майже століття її забуття (Загороднюк, Харчук, 2011).

Таблиця 9. Родини надряду Archonta і відповідні типові роди й види

Table 9. Families of the superorder Archonta and the corresponding type genera and type species

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
ряд Scandentia — тупаї (типифікована назва: Tupaiformes — тупаєподібні)	
Тупаєві — Tupaidae Gray, 1825 Тупая — <i>Tupaia</i> Raffles, 1821 <i>Tupaia glis</i> (Diard, 1820)	Тупаї — малайська назва для різних малих спритних тварин (Palmer, 1904: 697). Назва <i>тупая</i> — транслітерація латини, наведена в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983). Подвійне йотування («тупайя») є помилковим. Назву використано при типіфікації назви ряду Scandentia як «Tupaiformes — тупаєподібні» (Загороднюк, 2008).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Перохвостові — Ptilocercidae Lyon, 1913 *Перохвіст — <i>Ptilocercus</i> Gray, 1848 <i>Ptilocercus lowii</i> Gray, 1848	<i>Ptilocercus</i> : від πτίλον — «перо» й κέρκος — «хвіст» (Palmer, 1904: 596). <i>Ptilocercus</i> вирізняється тим, що має хвіст голий і лускатий, окрім кінцевої частини, яка має білі волоски, що виростають з протилежних сторін, даючи пероподібний ефект (Lékhakun, McNeely, 1988). <i>Перохвіст</i> : пропонується вперше.
ряд Dermoptera — шерстокрили (типифікована назва: Cynocephaliformes — кагуаноподібні)	
Кагуанові — Cynocephalidae Simpson, 1945 Кагуан — <i>Cynocephalus</i> Boddaert, 1768 <i>Cynocephalus volans</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cynocephalus</i> : κύων — «пес», κέφαλος — «голова» від подібності писочка до псового (Palmer, 1904: 210). <i>Кагуан</i> — питома філіппінська назва тварини (O'Brien, et al., 2006: 98), яку вжито в укр. працях (Маркевич, 1983; Решетило, 2013) і використано при типіфікації назви ряду Dermoptera як «Cynocephaliformes — кагуаноподібні» (Загороднюк, 2008).
ряд Primates — примати (типифікована назва: Lemuriformes — лемуруподібні)	
Макієві — Cheirogaleidae Gray, 1872 *Маки — <i>Cheirogaleus</i> É. Geoffroy, 1812 <i>Cheirogaleus major</i> É. Geoffroy, 1812	<i>Cheirogaleus</i> : від χείρ — «рука», γαλή — «ласиця» (Jones, 1873). <i>Маки</i> є малагасійською назвою деяких лемурів (Palmer, 1904: 396); вона трапляється в укр. працях (Полонський, 1928; Маркевич, 1983) як синонім до слова лемур, а спеціальне використання назви пропонується вперше.
Індрієві — Indriidae Burnett, 1828 Індри — <i>Indri</i> É. Geoffroy & G. Cuvier, 1796 <i>Indri indri</i> (Gmelin, 1788)	<i>Indri</i> : запозичено з малагасійської мови, від indry! — «ось!», або indry izy! — «ось він!»; це помилкова назва, місцева назва тварин — babakoto (Stevenson, 2010: 892). <i>Індри</i> : наведено в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Лемурові — Lemuridae Gray, 1821 Лемур — <i>Lemur</i> Linnaeus, 1758 <i>Lemur catta</i> Linnaeus, 1758	<i>Lemures</i> у римській міфології означає «духи смерті»; тварина названа так за нічний спосіб життя і примарний погляд (Palmer, 1904: 368). Назва <i>лемур</i> поширена в укр. працях (Шарлемань, 1927; Полонський, 1928; Маркевич, 1983) і використана також при типіфікації назви ряду Primates як «Lemuriformes — лемуруподібні» (Загороднюк, 2008).
Лепілемурові — Lepilemuridae Gray, 1870 *Лепілемур — <i>Lepilemur</i> I. Geoffroy, 1851 <i>Lepilemur mustelinus</i> I. Geoffroy, 1851	<i>Lepilemur</i> : додаток лєрі походить від лат. lepidus — «гарний» (IUCN/SSC Primate Specialist Group, 2011/2012). Назва <i>лепілемур</i> є запозиченням з латини й пропонується вперше.
Галагові — Galagidae Gray, 1825 Галаго — <i>Galago</i> É. Geoffroy, 1796 <i>Galago senegalensis</i> É. Geoffroy, 1796	<i>Galago</i> : ймовірно походить з волофської (одна з нігероконголезьких) мови, від golo — «мавпа» (Soukhanov, 2015). <i>Галаго</i> — запозичення з латини, вживане в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Лорієві — Lorisidae Gray, 1821 Лорі — <i>Loris</i> É. Geoffroy, 1796 <i>Loris tardigradus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Loris</i> : від фр. loris, яке походить від нідерландського loeris — «простак» (Grinivasulu, 2018). <i>Лорі</i> — запозичення з латини, яке використовується в укр. працях (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Айаєві — Daubentoniidae Gray, 1863 Ай-ай — <i>Daubentonia</i> É. Geoffroy, 1795 <i>Daubentonia madagascariensis</i> (Gmelin, 1788)	<i>Daubentonia</i> : на честь знаменитого французького натураліста Луїа Жаан-Марі Даубентона (IUCN/SSC Primate Specialist Group, 2011/2012). Назва <i>ай-ай</i> походить з малагасійської мови (Stevenson, 2010) й наведена в праці Решетила (2013).
Довгоп'ятові — Tarsiidae Gray, 1825 Довгоп'ят — <i>Tarsius</i> Storr, 1780 <i>Tarsius tarsier</i> (Erxleben, 1777)	<i>Tarsius</i> : Сторр придумав родову назву для цих приматів через їхнє надзвичайно довге передплесно (tarsus) (Gursky, 2015). Назва <i>довгоп'ят</i> є в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Решетило, 2013).
Капуцинові — Cebidae Gray, 1831 Капуцин — <i>Cebus</i> Erxleben, 1777 <i>Cebus capucinus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cebus</i> : від гр. κήβος — «довгохвоста мавпа» (Palmer, 1904: 166). <i>Капуцин</i> : від назви групи ченців (відгалуження від францисканців), які називали себе Орденом Братів Малих Капуцинів. Вони носили коричневий одяг з великими капюшонами, які вкривали голови. Коли дослідники досягли Америки в XV ст., вони знайшли невеликих мавп, які нагадували цих ченців (Stevenson, 2010). Назва використовується в укр. джерелах (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983; Решетило, 2013).

Родина, типовий рід, типовий вид	Пояснення щодо української назви
Сакієві — Pitheciidae Mivart, 1865 Сакі — <i>Pithecia</i> Desmarest, 1804 <i>Pithecia pithecia</i> (Linnaeus, 1766)	<i>Pithecia</i> : від <i>гр.</i> πίθηκος — «мавпа». закінчення <i>-esia</i> може бути латинізацією оїкос — «сім'я» (IUCN/SSC Primate Specialist Group, 2011/2012). Назва <i>сакі</i> запозичена з мови тупі (мови південно-американських індіанців) (Stevenson, 2010) і вживана в <i>укр.</i> науковій літературі (Маркевич, 1983; Решетило, 2013).
Коатові — Atelidae Gray, 1825 Коата — <i>Ateles</i> É. Geoffroy, 1806 <i>Ateles paniscus</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Ateles</i> : від <i>гр.</i> ἀτελής — «неповний» — натяк на відсутність великого пальця (Palmer, 1904: 127). <i>Коата</i> : запозичено з мови тупі (Skeat, 1901) й ужито в <i>укр.</i> науковій літературі (Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983).
Мавпові — Cercopithecidae Gray, 1821 Мавпа — <i>Cercopithecus</i> Linnaeus, 1758 <i>Cercopithecus diana</i> (Linnaeus, 1758)	<i>Cercopithecus</i> : від <i>гр.</i> κέρκος — «хвіст», πίθηκος — «мавпа» (Palmer, 1904: 172). <i>Мавпа</i> : через посередництво польської мови запозичено з німецької; <i>нім.</i> Maulaffe — «мавпа» складається з основ іменників Maul — «паща» і Affe — «мавпа» (ЕСУМ, 1989: 350). Назву використано в <i>укр.</i> працях (Шарлемань, 1927; Загороднюк, Харчук, 2011) стосовно саме цього роду, хоча у широкому вжитку — для вищих приматів, інфраяду мавповидих (Simiiformes).
Гібонові — Hylobatidae Gray, 1871 Гібон — <i>Hylobates</i> Illiger, 1811 <i>Hylobates lar</i> (Linnaeus, 1771)	<i>Hylobates</i> : від ὕλη — «ліс», βαίνειν — «ходити», тобто <i>Hylobates</i> — «лісовий ходок» (Palmer, 1904: 337). <i>Гібон</i> : за припущенням, може походити від <i>ит.</i> gibbone — «горбань» (Gulik, 1967) або, посередництвом фр., від слова індійського діалекту (Stevenson, 2010: 737). Назва <i>гібон</i> використовується в <i>укр.</i> природничій літературі (Покорный 1874; Шарлемань, 1927; Маркевич, 1983).
Людинові — Hominidae Gray, 1825 Людина — <i>Homo</i> Linnaeus, 1758 <i>Homo sapiens</i> Linnaeus, 1758	<i>Ното</i> : <i>лат.</i> назва людини (Palmer, 1904: 330). <i>Людина</i> : (від <i>псл.</i> ljudь) іє. походження й пов'язане з іє. *leudh — «рости» (ЕСУМ, 1989: 323). Ця назва загально поширена в природничій літературі (є.г.: Решетило, 2013). Уніфікована назва родини <i>людинові</i> використана в статті Загороднюк, Ємельянов, 2012 та <i>укр.</i> перекладі книги Соупе, 2016. У Маркевича (1983) родина Hominidae має назву <i>люди</i> .

Обговорення

На думку авторів, розроблена й запропонована — за участі багатьох колег, які брали участь в окремих часткових дискусіях щодо назв родів або родин, зокрема й у рамках музейних рад, суперечок на сторінках Вікіпедії, круглих столів Теріологічних шкіл-семинарів, інтернет-форумів тощо — система назв загалом має всі шанси стабілізувати тему зручних і уніфікованих назв на тривалий час. Принаймні, можна очікувати лише те, що перегляд окремих частин цієї системи може бути спровокованим, насамперед, новими таксономічними ревізіями, які змінять назви типових родів або кількість визнаних родин.

З іншого боку, очевидно, що шлях до стабілізації української теріологічної номенклатури не є остаточно пройденим, і кожна нова праця вноситиме нові поправки. Зокрема, окремі родові українські вернакулярні назви дотепер є суперечливими, хоча й однозначно придатними з погляду авторів, зокрема у стосунку до місцевої фауни, щодо якої багато хто вважає себе фахівцями (наприклад, стосовно назв *мустелові*, *вивіркові* або *ракунові* тощо). Проте три ключові засади, включно з прив'язкою родинних назв до назв типових родів, принципом однослівності та уніфікованим формантом, є ключем до стабілізації.

Оскільки автори запропонували чимало змін у тій частині переліку, яка давно дискутується, хоча й не мала однозначних рішень, то варто розуміти, що нові пропозиції так само викликать увагу: загалом на рівні типових родів тут запропоновано 33 номени, отже 66 назв, включно з родинними відповідниками. Зрозуміло, що мова розвивається, а її спеціальні галузі, зокрема й зооніміка, ще мають зробити чимало кроків на шляху до свого високого розвитку і визнання, адже такий шлях є по суті безкінечним, оскільки таксономія не може бути незмінною. Попереду ще чимало нових рішень та ідей, які ми обов'язково маємо реалізувати.

Висновки

1. Розроблено загальні засади уніфікації українських назв родин ссавців, які базуються на аналогічній до засад МКЗН ідеї формування назв родин на основі назв їхніх типових родів, за допомогою формантів «-ові», «-єві/-єві».
2. Наведено оновлений (порівняно з III виданням «Види ссавців Світу» 2005) список родин ссавців світової фауни й відповідних їхніх типових родів та видів. Оновлення стосуються 17 позицій, переважно визнання нових родин (і відповідних назв).
3. Вдалося віднайти і навести етимологію практично всіх наукових і вернакулярних назв (загалом 160 назв типових родів), наведено наукові джерела щодо українських назв родин.
4. Оскільки 33 типові роди не мали українських назв, їх було запропоновано у цій праці на основі: етимологій наукових назв, транслітерацій наукових назв, запозичень місцевих назв, вернакулярних англійських назв тварин і характерних рис тварин.
5. Зі 160 українських назв родин і типових родів 20 — давньоруського походження (у тому числі й давньоруські запозичення; 17 — праслов'янського походження), 73 — пізніші запозичення, 34 — новітні назви (XXI ст.), 33 — пропонуються вперше.
6. Словотворчий потенціал українського зоологічного називництва є значним, тому надалі може бути поширений на назви родів, які не є типовими для родин і які не були розглянуті у цьому дослідженні.

Подяки

Автори щиро дякують усім колегам, які сприяли розвитку викладених у статті ідей і називничих пропозицій, зокрема Геннадію Фесенкові за плідні дискусії, Золтану Баркасі та Катерині Очеретній за важливі редакційні зауваження. Наша подяка учасникам 18 Теріюшколи (Казантип, 2011 рік) за важливі обговорення найпершої версії викладеного тут переліку і підтримку ідеї такої розробки. Наша подяка рецензентам статті за важливі коментарі.

Література

- Абеленцев, В. І., І. Г. Підоплічко, Б. М. Попов. 1956. Загальна характеристика ссавців. Комахоїдні, кажани. Вид-во АН УРСР, Київ, 1–448. (Серія: Фауна України; Том 1: Ссавці, вип. 1). [Abelentsev, V. I., I. G. Pidoplichko, B. M. Popov. 1956. General characteristics of Mammals. Insectivores, bats. *Fauna of Ukraine; Volume 1: Mammals, Issue 1*. Acad. Sci. Ukr. RSR Press, Kyiv, 1–448. (In Ukrainian)]
- Білка, О. 2010. Метафоричні й метонімічні терміни-композиції в біологічній термінології. *Філологічні науки*, 1: 115–119. [Bilka, O. 2010. Metaphorical and metonymic terms-composites in biological terminology. *Filologichni Nauky*, 1: 115–119. (In Ukrainian)]
- Болдырев, Р. В., В. Т. Коломієць, А. П. Критенко [та ін.] (укл.). 1982. *Етимологічний словник української мови. Том 1 (А — Г)*. АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–632. [Boldyrev, R. V., V. T. Kolomiets, A. P. Krytenko. (compilers). 1982. *The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Volume 1*. Naukova Dumka, Kyiv, 1–632. (In Ukrainian)]
- Болдырев, Р. В., В. Т. Коломієць, А. П. Критенко [та ін.] (укл.). 1985. *Етимологічний словник української мови. Том 2 (Д — Конці)*. АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–572. [Boldyrev, R. V., V. T. Kolomiets, A. P. Krytenko. (compilers). 1985. *The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Volume 2*. Naukova Dumka, Kyiv, 1–572. (In Ukrainian)]
- Болдырев, Р. В., Коломієць, В. Т., Т. Б. Лукінова [та ін.] (укл.). 1989. *Етимологічний словник української мови. Том 3 (Кора — М)*. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–552. [Boldyrev, R. V., V. T. Kolomiets, T. B. Lukinova. (compilers). 1989. *The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Volume 3*. Naukova Dumka, Kyiv, 1–552. (In Ukrainian)]
- Болдырев, Р. В., В. Т. Коломієць, А. П. Критенко [та ін.] (укл.). 2003. *Етимологічний словник української мови. Том 4 (Н — П)*. АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–656. [Boldyrev, R. V., V. T. Kolomiets, A. P. Krytenko. (compilers). 2003. *The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Volume 4*. Naukova Dumka, Kyiv, 1–656. (In Ukrainian)]
- Болдырев, Р. В., В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова [та ін.] (укл.). 2006. *Етимологічний словник української мови. Том 5 (Р — Т)*. АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–704. [Boldyrev, R. V., V. T. Kolomiets, T. B. Lukinova. (compilers). 2006. *The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Volume 5*. Naukova Dumka, Kyiv, 1–704. (In Ukrainian)]
- Булахов, В. Л., О. Є. Пахомов. 2010. *Функціональна зоологія: підручник*. Вид-во Дніпропетр. ун-ту, Дніпропетровськ, 1–392. (<https://bit.ly/2VSPzPQ>) [Bulakhov, V. L., O. E. Pakhomov. 2010. *Functional Zoology: Textbook*. Dnipropetrovsk University Publishing House, Dnipropetrovsk, 1–392. (In Ukrainian)]

- Бурмайстр, Г. 1852. Началное основание звѣрословія для употребленія гимназіалныхъ и вышшихъ городскихъ школъ (пер. В. А. Воляна). Вѣдень, 1–235. [Burmeister, G. 1852. The Initial Basis of Zoonimics for Use in Gymnasium and Higher Urban Schools (translated by V. A. Volyan). Vienna, 1–235. (In Russian)]
- Верхратський, І. 1922. Зоологія на низші класи середніх шкіл. Після четвертого видання переробив Микола Мельник. Українська книгарня і антикварня, Львів, 1–189. [Verkhratsky, I. 1922. *Zoology for Primary Classes of Secondary Schools*. After the fourth edition revised by Mykola Miller. Ukrainian Bookstore and Antique, Lviv, 1–189. (In Ukrainian)]
- Герасимов, В. І., Д. І. Барановський, А. М. Хохлов, [та ін.]. 2010. *Технологія виробництва продукції свинарства*. Еспада, Харків, 1–448. [Gerasimov, V. I., D. I. Baranovsky, A. M. Khokhlov, [et al.]. 2010. *Pig Production Technology*. Espada, Kharkiv, 1–448. (In Ukrainian)]
- Желеховський, Є. 1886. *Малоруско-німецький словар: Том 1*. Львів, 1–589. [Zhelehovsky, Ye. 1886. *Malorussian-German dictionary. Volume 1*. Lviv, 1–589. (In Ukrainian)]
- Желеховський, Є., С. Недільский. 1886. *Малоруско-німецький словар: Том 2*. Львів, 1–632. [Zhelehovsky, Ye., S. Nedijsky. 1886. *Malorussian-German dictionary. Volume 2: P-Ya*. Lviv, 1–632. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. В. 1998. Ключі до визначення вищих таксонів звірів фауни України і сусідніх регіонів та принципи їх побудови. *Вестник зоології*, **32** (1–2): 126–150. [Zagorodniuk, I. V. 1998. Keys to higher mammal taxa from Ukraine and adjacent regions, and principles of their creation. *Vestnik zoologii*, **32** (1–2): 126–150. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. 2001а. Роди звірів східноєвропейської фауни та їх українські назви. Частина 1. Загальні положення. Комахоїдні, кажани та хижі. *Вісник Національного науково-природничого музею*, **1**: 113–131. [Zagorodniuk, I. V. 2001. Genera of mammals in the East-European fauna and their Ukrainian names. Part. 1. General theses. Insectivores, bats, and carnivores. *Proceedings of the National Museum of Natural History*, **1**: 113–131. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. 2001б. Контрольний список родів і видів кажанів України. Загороднюк, І. (ред.). *Міграційний статус кажанів в Україні*. Українське теріологічне товариство, Київ, 42–46. (Novitates Theriologicae; Pars 6). [Zagorodniuk, I. 2001. Checklist of bat genera and species from Ukraine. In: Zagorodniuk, I. (ed.). *Migration Status of Bats in Ukraine*. Ukrainian Theriological Society, Kyiv, 42–46. (Novitates Theriologicae; Pars 6). (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. 2002. *Польовий визначник дрібних ссавців України*. Національний науково-природничий музей НАН України. Київ, 1–60. (Праці Теріологічної Школи, випуск 5). [Zagorodniuk, I. 2002. *Field Key to Small Mammals of Ukraine*. Kyiv. 1–60. (Proceedings of the Theriological School; Vol. 5). (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. 2008. Наукові назви рядів ссавців: від описових до уніфікованих. *Вісник Львівського університету. Серія Біологічна*, **48**: 33–43. [Zagorodniuk, I. 2008. Scientific names of mammalian orders: from descriptive to uniform. *Visnyk of the Lviv Univ. Series Biology*, **48**: 33–43. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. В. 2009. Таксономія і номенклатура немишовидних гризунів фауни України. *Збірник праць Зоологічного музею*, **40**: 147–185. [Zagorodniuk, I. V. 2009. Taxonomy and nomenclature of the non-Muroidea rodents of Ukraine. *Proceedings of Zoological Museum (Kyiv)*, **40**: 147–185. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І., С. Харчук. 2011. Називничі засади опису таксономічного різноманіття ссавців Європи. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: лісівництво та декоративне садівництво*, Вип. **164** (3): 88–97. [Zagorodniuk, I., S. Kharchuk. 2011. Nomenclature principles of taxonomic diversity description of European mammals. *Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series Forestry & Gardening*, **164** (3): 88–97. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І., І. Дикий. 2012. Мисливська теріофауна України: видовий склад і вернакулярні назви. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, **58**: 21–44. [Zagorodniuk, I., I. Dykuy. 2012. Hunting mammal fauna of Ukraine: species list and vernacular names. *Visnyk of the Lviv University. Series Biology*, **58**: 21–44. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І. В., І. Г. Ємельянов. 2012. Таксономія і номенклатура ссавців України. *Вісник Національного науково-природничого музею*, **10**: 5–30. [Zagorodniuk, I. V., I. G. Emelianov. 2012. Taxonomy and nomenclature of mammals of Ukraine. *Proceedings of the National Museum of Natural History*, **10**: 5–30. (In Ukrainian)]
- Загороднюк, І., С. Харчук. 2017. Українська зооніміка та взаємний вплив наукових і вернакулярних назв ссавців. *Вісник Національного науково-природничого музею*, **15**: 37–66. [Zagorodniuk, I., S. Kharchuk. 2017. The Ukrainian zoonimics and the mutual influence of scientific and vernacular names of mammals. *Proceedings of the National Museum of Natural History*, **15**: 37–66. (In Ukrainian)]
- Затушевський, А. Т., І. В. Шидловський, О. С. Закала І. В. Дикий, О. В. Головачов, М. А. Сенік, Х. Й. Романова. 2010. *Каталог колекцій ссавців Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка*. Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, Львів, 1–442. [Zatushevskyy, A. T., Shydlovskyy, I. V., Zakala, O. S. et al. 2010. *Catalogue of the mammals collection of the Zoological Museum of Ivan Franko National University of Lviv*. Publishing Center of Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 1–442. (In Ukrainian)]
- Зиков, О. 2006. Класифікація сучасних плацентарних ссавців (Eutheria): стан і проблеми. *Праці Зоологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, **4**: 5–20. [Zykov, O. 2006.

- Classification of modern placental mammals (Eutheria): state and problems. *Works of the Zoological Museum of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 4: 5–20. (In Ukrainian)]
- Карабута, О. П. 2003. Морфемна будова зооназв. *Південний архів. Філологічні науки. Зб. наук. праць. Херсон*, 21: 63–67. [Karabuta, O. P. 2003. Morphemic structure of the zoological names. *Southern Archive. Philological Sciences. Collection of scientific works*. Kherson, 21: 63–67. (In Ukrainian)]
- Карабута, О. П. 2012. Морфологічна структура лексем на позначення тварин. *Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки*, № 1: 226–230. [Karabuta, O. P. 2012. Morphological structure of lexemes for the designation of animals. *Bulletin of Zaporizhzhya National University: Philological Sciences*, № 1: 226–230. (In Ukrainian)]
- Конвенція..., 1999. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129. 14.05.1999. [The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES]
- Коробченко, М. А., І. В. Загороднюк. 2010. Назви сліпаків (Spalacidae) фауни України: наукові й українські. *Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах*. Матеріали Міжнародної наукової конференції. За ред. І. В. Скільського та Н. А. Смірнова. ДрукАрт, Чернівці, 229–238. [Korobchenko, M. A., I. V. Zagorodniuk. 2010. Scientific and Ukrainian vernacular names of mole rats (Spalacidae) of the fauna of Ukraine. In: Skilsky, I. V., N. A. Smirnov. (eds). *Problems of study and conservation of animals in natural and anthropogenic habitats*. Materials of International conference. DrukArt, Chernivtsi, 229–238. (In Ukrainian)]
- Коробченко М. А., І. В. Загороднюк, І. Г. Ємельянов. 2010. Підземні гризуни як життєва форма ссавців. *Вісник Національного науково-природничого музею*, 8: 5–32. [Korobchenko, M. A., I. V. Zagorodniuk, I. G. Emelianov. 2010. Underground rodents as life type of mammals. *Proceedings of the National Museum of Natural History*, 8: 5–32. (In Ukrainian)]
- Кримський, А., С. Єфремов. 1924–1930. *Російсько-український словник. 1–3 томи*. Червоний шлях, Київ, (описи всіх томів тут: <https://bit.ly/30NеKB>). [Krymskyi, A., S. Efremov. 1924–1930. *Russian-Ukrainian Dictionary. Volumes 1–3*. Chervonyi Shliakh Press, Kyiv. (In Ukrainian)]
- Куцоконь, Ю., Ю. Квач. 2012. Українські назви міног і риб фауни України для наукового вжитку. *Біологічні студії*, 6 (2): 199–220. [Kutsokon, Y., Y. Kvach. 2012. Ukrainian names of lampreys and fishes of the fauna of Ukraine for scientific use. *Studia Biologica*, 6 (2): 199–220. (In Ukrainian)]
- Любарський, Г. Ю. 1996. Архетип, стиль и ранг в биологической систематике. КМК Scientific Press, Москва, 1–432. [Lyubarsky, G. Yu. 1996. *Archetype, Style and Rank of in Biological Systematics*. KMK Scientific Press, Moscow, 432. (In Russian)]
- Любарський, Г. Ю. 2015. Рождение науки. Аналитическая морфология, классификационная система, научный метод. Изд-во Языки славянской культуры, Москва, 1–192. [Lyubarsky, G. Yu. 2015. *The Birth of Science. Analytical Morphology, Classification System, Scientific Method*. Publishing House “Slavic Culture Languages”, Moscow, 1–192. (In Russian)]
- Маркевич, О. П. 1983. Номенклатура. *Маркевич, О. П., К. І. Татарко. Російсько-українсько-латинський зоологічний словник*. Наукова думка, Київ, 144–274. [Markevych, O. P. 1983. Nomenclature. In: Markevych, O. P., K. I. Tatarko. *Russian-Ukrainian-Latin Zoological Dictionary: Terminology and Nomenclature*. Naukova Dumka Press, Kyiv, 144–274. (In Ukrainian)]
- МКЗН. 2003. *Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури: видання четверте*. Ухвалений Міжнародним союзом біологічних наук: пер. Ю. П. Некрутенко. Бібліотека офіційних видань, Київ, I–XLIII + 1–175. [International ... 2003. *International Code of Zoological Nomenclature: Fourth Edition*. Approved by the International Union of Biological Sciences. Transl. Yu. P. Nekrutenko. Library of Official Publications. Kyiv, I–XLIII + 1–175. ISBN 966-96182-3-1. (In Ukrainian)]
- Паночіні, С. 1931. *Словник біологічної термінології*. Радянська школа, Харків, 1–89. [Panocchini, S. 1931. *Dictionary of Biological Terminology*. Research Institute of Linguistics VUAN. Soviet School, Kharkiv, 1–89. (Series of Practical Dictionaries. Materials for Ukrainian Terminology and Nomenclature; Vol. 4). (In Ukrainian)]
- Півторак, Г. П., О. Д. Пономарів, І. А. Стоянов, О. Б. Ткаченко, А. М. Шамота. (укл.). 2012. *Етимологічний словник української мови. У семи томах. Том шостий: У–Я*. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Наукова думка, Київ, 1–568. (всі томи тут: <https://bit.ly/2QoBSad>) [Pivtorak, G. P., O. D. Ponomariov, I. A. Stoianov, O. B. Tkachenko, A. M. Shamota. (compilers). 2012. *The etymological dictionary of the Ukrainian language. In 7 volumes. Volume 6: U–Ya*. Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics named after O. Potebnia. Naukova Dumka Press, Kyiv, 1–568. (In Ukrainian)]
- Покорный, А. 1874. *Зоология съ образками для низшихъ клясъ среднихъ шкѣлъ*. Перевѣвъ на рускій языкъ М. Полянскій. Прага, 1–388. [Pokornyi, A. 1874. *Zoology with drawings for the lower classes of secondary schools*. Translated into Russian by M. Polyansky. Prague, 1–388. (In Ukrainian)]
- Полонський, Х. 1928. *Словник природничої термінології*. Держ. вид-во України, Київ, 1–262. [Polonsky, X. 1928. *Dictionary of Natural Terminology*. State Publishing House of Ukraine, Kyiv, 1–262. (In Ukrainian)]
- Решетило, О. 2013. *Зоогеографія*. ЛНУ ім. І. Франка, Львів, 1–232. [Reshetylo, A. 2013. *Zoogeography: A Tutorial*. Lviv National University named after I. Franko, Lviv, 1–232. (In Ukrainian)]

- Сологор, К. А., Я. А. Омельковець. 2008. *Основи зоогеографії: Навчальний посібник*. РВВ “Вежа”, Луцьк, 1–148. [Solohor, K. A., Ya. A. Omelkovets. 2008. *Fundamentals of Zoogeography: Textbook*. RVV “Vezha”, Lutsk, 1–148. (In Ukrainian)]
- Фесенко, Г. 2007. Форми українських назв родового рівня в класифікації птахів фауни України. *Вісник Львівського ун-ту. Серія біологічна*, **43**: 3–12. [Fesenko, H. 2007. Forms of the Ukrainian bird names of genus rank in classification of bird fauna of Ukraine. *Visnyk of Lviv University. Biology series*, **43**: 3–12. (In Ukrainian)]
- Філіпенко, С. 2015. Зразки родини Мустелові (Mustelidae) з України в колекціях зоологічних музеїв України. Загороднюк, І. (ред.). *Природничі музеї: роль в освіті та науці*. Вип. 4, част. 2. Національний науково-природничий музей НАН України, Київ, 69–71. [Filipenko, S. 2015. Specimens of Family Mustelidae from Ukraine in the Collections of the Zoological Museums of Ukraine. In: Zagorodniuk, I. (ed.). *Natural History Museums: The Role in Education and Science. Issue 4, part 2*. National Museum of Natural History, NAS of Ukraine, Kyiv, 69–71. (In Ukrainian)]
- Царик, Й. В., В. В. Леснік, І. П. Яворський, І. М. Горбань, Є. Б. Сребродольська. 2008. *Зоологія хребетних. Навчальний посібник*. ЛНУ ім. І. Франка, Львів, 1–356. [Tsarik, J. V., V. V. Lesnik, I. P. Yavorsky, I. M. Gorban, E. B. Srebrodolska. 2008. *Zoology of vertebrates. Tutorial*. LNU named after Ivan Franko, Lviv, 1–356. (In Ukrainian)]
- Шарлемань, М. 1927. Ссавці. — Плазуни. — Земноводні. *Шарлемань, М., К. Татарко Назви хребетних тварин*. Держ. вид-во України, Київ, 9–67. [Charlemagne, M. 1927. Mammals. Reptiles. Amphibians. In: Charlemagne, M., K. Tatarco. *Names of Vertebrates*. State Publishing House of Ukraine, Kyiv, 9–67. (Series: Glossary of Zoological Nomenclature, Part 2). (In Ukrainian)]
- Шарова, И. Х. 1981. Жизненные формы жуличиц (Coleoptera, Carabidae). Наука, Москва, 1–360. [Sharova, I. K. 1981. Life forms of carabids (Coleoptera, Carabidae). Nauka Publishers, Moskva, 1–360. (In Russian)]
- AfricanBats. 2013. *African Chiroptera Project African Chiroptera Report*. Pretoria, i-xix + 1–6330.
- Agassiz, L. *Nomenclator zoologicus*. Sumtibus Jent et Grassmann, 1846.
- Atran, S. 1990. *Cognitive Foundations of Natural History: Towards an Anthropology of Science*. Cambridge University Press, Cambridge, England i-xii + 1–360.
- Atran, S. 1998. Folk Biology and the Anthropology of Science: Cognitive Universals and Cultural Particulars. *Behavioral and Brain Sciences*, **21** (4): 547–609. DOI: 10.1017/S0140525X98001277
- Baker, R. H. 1991. *Michigan Mammals*. Michigan State University Press, 1–642.
- Barnette, M. 2005. *A Garden of Words, iUniverse*. 1–212.
- Barthelmess, E. L. 2006. *Hystrix africaeaustralis. Mammalian Species*, **788**: 1–7.
- Benton, M. 2014. *Vertebrate Palaeontology*. 4th Edition. John Wiley & Sons, 1–480.
- Beolens, B., M. Watkins, M. Grayson, 2009. *The Eponym Dictionary of Mammals*. JHU Press, 1–592.
- Beddard, F. E. 1902. *The Cambridge Natural History: Mammalia*. Library of Alexandria, 1–605.
- Berlin, B. 2014. *Ethnobiological classification: Principles of categorization of plants and animals in traditional societies*. Princeton University Press, 1–334. <https://bit.ly/30K1G4w>
- Bianucci, G., W. Landini. 1999. *Kogia pusilla* from the middle Pliocene of Tuscany (Italy) and a phylogenetic analysis of the family Kogiidae (Odontoceti, Cetacea). *Rivista Italiana di Paleontologia e Stratigrafia (Research In Paleontology and Stratigraphy)*, **105** (3): 445–453.
- Burns, A. 2013. *Craseonycteris thonglongyai. Animal Diversity Web (On-line)*. Accessed 2018 at <https://bit.ly/2WoB1vn>
- Cannon, G. H., A. S. Kaye. 1994. *The Arabic Contributions to the English Language*. Otto Harrassowitz Verlag, 1–345.
- Carraway, L. N., B. J. Verts. 1993. *Apodontia rufa. Mammalian Species*, **431**: 1–10.
- Carter, G. G., D. K. Riskin. 2006. *Mystacina tuberculata. Mammalian Species*, **790**: 1–8.
- Corlett, R. T., R. B. Primack. 2011. *Tropical Rain Forests: An Ecological and Biogeographical Comparison*. John Wiley & Sons, 1–336.
- Coyne, J. A. 2016. *Чому еволюція правдива (пер. Цимбал Т.)*. Nash Format, Kyiv, 1–296. (Translate into Ukrainian)
- Craig, J. 1848. *A New Universal Etymological and Pronouncing Dictionary of the English Language*. I, J. Gilbert, 1–1100.
- Cutright, P. R. 1989. *Lewis and Clark: Pioneering Naturalists*. U of Nebraska Press, 1–506.
- Dawson, M. R., L. Marivaux, C.-K. Li, K. C. Beard, G. Métais. 2006. Laonastes and the “Lazarus effect” in recent mammals. *Science*, **311**: 1456–1458.
- Dubois, A. 1988. *The Genus in Zoology: a Contribution to the Theory of Evolutionary Systematics*. Paris, 1–124. (Mem. Mus. natl. Nat. hist. Serie A (Zoologie), Tome **140**).
- Everson, K. M., V. Soarimalala, S. M. Goodman, L. E. 2016. Olson, Multiple loci and complete taxonomic sampling resolve the phylogeny and biogeographic history of tenrecs (Mammalia: Tenrecidae) and reveal higher speciation rates in Madagascar’s humid forests. *Systematic Biology*, **65** (5): 890–909.
- Farkašová, H., T. Hron, J. Pačes, P. Hulva, P. Benda, R. J. Gifford, D. Elleder. 2017. Discovery of an endogenous Deltaretrovirus in the genome of long-fingered bats (Chiroptera: Miniopteridae). *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, **114** (12): 3145–3150.

- Flynn, L. J. 2006. Evolution of the Diatomyidae, an endemic family of Asian rodents. *Vertebrata Palasiatica*, **44** (2): 182–192.
- Foley, N. M., V. D. Thong, P. Soisook, S. M. Goodman, K. N. Armstrong, D. S. Jacobs, S. J. Puechmaille, E. C. Teeling. 2015. How and Why Overcome the Impediments to Resolution: Lessons from rhinolophid and hipposiderid Bats. *Molecular Biology and Evolution*, **32** (2): 313–333.
- Fordyce, R. E., F. G. Marx. 2013. The pygmy right whale *Caperea marginata*: the last of the cetotheres. *Proceedings of the Royal Society, Series B.*, **280** (1753): 1–6.
- Galewski, T., J. F. Mauffrey, Y. L. Leite, J. L. Patton, E. J. Douzery. 2005. Ecomorphological diversification among South American spiny rats (Rodentia; Echimyidae): a phylogenetic and chronological approach. *Molecular phylogenetics and evolution*, **34** (3): 601–615.
- Gamkrelidze, T. V., V. V. Ivanov. 1995. *Indo-European and the Indo-Europeans*. Walter de Gruyter, 1–1272.
- Garbino, G. S., A. M. Martins-Junior. 2018. Phenotypic evolution in marmoset and tamarin monkeys (Cebidae, Callitrichinae) and a revised genus-level classification. *Molecular phylogenetics and evolution*, **118**: 156–171.
- Garbutt, N., H. Bradt, D. Schuurman. 2008. *Madagascar Wildlife*. Bradt Travel Guides, 1–171.
- Gaubert, P., G. Veron. 2003. Exhaustive sample set among Viverridae reveals the sister-group of felids: the linsangs as a case of extreme morphological convergence within Feliformia. *Proceedings of the Royal Society, Series B.*, **270** (1532): 2523–2530.
- Gibb, G. C., F. L. Condamine, M. Kuch, J. Enk, N. Moraes-Barros, M. Superina, H. N. Poinar, F. Delsuc. 2015. Shotgun mitogenomics provides a reference phylogenetic framework and timescale for living xenarthrans. *Molecular Biology and Evolution*, **33** (3): 621–642.
- Graur, D., D. G. Higgins. 1994. Molecular evidence for the inclusion of cetaceans within the order Artiodactyla. *Molecular Biology and Evolution*, **11** (3): 357–364.
- Gulik, R. H. van. 1967. *The gibbon in China: an essay in Chinese animal lore*. E. J. Brill, Leiden, 1–130.
- Gursky, Sh. L. 2015. *The Spectral Tarsier*. Routledge, 1–256.
- Hayssen, V., F. Miranda, B. Pasch. 2012. *Cyclopes didactylus* (Pilosa: Cyclopedidae). *Mammalian Species*, **44** (895): 51–58.
- Heath, M. E. 1992. *Manis pentadactyla*. *Mammalian Species*, **414**: 1–6.
- Heritage, S., D. Fernández, H. M. Sallam, D. T. Cronin, J. M. E. Echube, E. R. Seiffert. 2016. Ancient phylogenetic divergence of the enigmatic African rodent *Zenkerella* and the origin of anomalurid gliding. *PeerJ*, **4**: e2320.
- Hickey, M. B. C., J. M. Dunlop. 2000. *Nycteris grandis*. *Mammalian Species*, **632**: 1–4.
- Hill, J. E. 1974. A new family, genus and species of bat (Mammalia, Chiroptera) from Thailand. *Bulletin of the British Museum (Natural History), Zoology*, London, **27**: 303–336.
- Honigs, S., H. Greven. 2003. Biology of the gundi, *Ctenodactylus gundi* (Rodentia: Ctenodactylidae), and its occurrence in Tunisia. *Kaupia*, **12**: 43–55.
- Hunn, E. (1975). A measure of the degree of correspondence of folk to scientific biological classification 1. *American Ethnologist*, **2**(2): 309–327. <https://bit.ly/2Y7JgsV>
- Jackson, S., S. M. Jackson, C. Groves. 2015. *Taxonomy of Australian mammals*. CSIRO Publishing, 1–536.
- Jameson, E. W., H. J. Peeters. 1988. *California Mammals*. University of California Press, 1–403.
- Jarvis, J. U. M., P. W. Sherman. 2002. *Heterocephalus glaber*. *Mammalian Species*, **706**: 1–9.
- Jones, R. M. 1873. *Mammalia: A Popular Introduction to Natural History*. F. Warne, 1–428.
- Justo, E. R., L. J. De Santis, M. S. Kin. 2003. *Ctenomys talarum*. *Mammalian Species*, **730**: 1–5.
- IUCN. 2012. IUCN/SSC Primate Specialist Group. *Lemur News*. 2011/2012, **16**, 1–80. <https://bit.ly/2xRthnN>
- Kerridge, D. C., R. J. Baker. 1978. *Natalus micropus*. *Mammalian Species*, **114**: 1–3.
- Kirkwood, R., S. Goldsworthy. 2013. *Fur Seals and Sea Lions*. CSIRO Publishing, 1–160.
- Kisia, S. M. 2016. *Vertebrates: Structures and Functions*. CRC Press, 1–554.
- Kitchell, K. F. 2014. *Animals in the Ancient World from A to Z*. Routledge, 1–262.
- Klinowska, M. 1991. *Dolphins, Porpoises and Whales of the World: The IUCN Red Data Book*. IUCN, 1–429.
- Kraemer, K. 2011. “*Emballonura monticola*” (On-line). *Animal Diversity Web*. Accessed 2018 at <https://bit.ly/2JLoRXV>
- Lack, J. B., Z. P. Roehrs, C. E. Stanley, M. Ruedi, R. A. Van Den Bussche. 2010. Molecular phylogenetics of *Myotis* indicate familial-level divergence for the genus *Cistugo* (Chiroptera). *Journal of Mammalogy*, **91** (4): 976–992.
- Lebedev, V. S., A. A. Bannikova, J. Pisano, J. R. Michaux, G. I. Shenbrot. 2013. Molecular phylogeny and systematics of Dipodoidea: a test of morphology-based hypotheses. *Zoologica Scripta*, **42** (3): 231–249.
- Lee, Th. E., Jr., H. B. Hartline, B. M. Barnes. 2006. *Dasyprocta ruatanica*. *Mammalian Species*, **800**: 1–3.
- Lëkhakun, B., J. A. McNeely. 1988. *Mammals of Thailand*. Boonsong Lekagul, 1–758.
- Long, J. A., M. Archer. 2002. *Prehistoric Mammals of Australia and New Guinea: One Hundred Million Years of Evolution*. UNSW Press, 1–244.
- Mallory, J. P., D. Q. Adams. 1997. *Encyclopedia of Indo-European Culture*. Fitzroy Dearborn Publishers, London, Chicago, 1–829.
- Mayer, J. J., R. M. Wetzel. 1987. *Tayassu pecari*. *Mammalian Species*, **293**: 1–4.
- McKenna, M. C., S. K. Bell. 1997. *Classification of Mammals Above Species Level*. Columbia University Press, New York, I–XII + 1–631.

- Musser, A. M. 2003. Review of the monotreme fossil record and comparison of palaeontological and molecular data. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A: Molecular & Integrative Physiology*, **136** (4): 927–942.
- Nowak, R. M. 1999. *Walker's Mammals of the World. Sixth edition*. JHU Press, 1–2015.
- Nowak, R. M. 2018. *Walker's Mammals of the World: Monotremes, Marsupials, Afrotherians, Xenarthrans, and Sundatherians*. JHU Press, 1–784.
- O'Brien, S. J., Menninger, J. C., Nash, W. G. 2006. *Atlas of Mammalian Chromosomes*. John Wiley & Sons, 1–544.
- Page, C. E., N. Cooper. 2017. Morphological convergence in 'river dolphin' skulls. *PeerJ*, DOI: 10.7717/peerj.4090. P. 1–17.
- Palmer, T. S. 1904. Index Generum Mammalium: A List of the Genera and Families of Mammals. *North American Fauna*, **23**: 1–984.
- Partridge, E. 2006. *Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English*. Routledge, 1–992.
- Pasitschniak-Arts, M., L. Marinelli. 1998. *Ornithorhynchus anatinus*. *Mammalian Species*, **85**: 1–9.
- Patterson, B. D., N. S. Upham. 2014. A newly recognized family from the Horn of Africa, the Heterocephalidae (Rodentia: Ctenohystrica). *Zoological Journal of the Linnean Society*, **172** (4): 942–963.
- Petrie, K. 2010. *Chinese River Dolphins*. ABDO Publishing Company, 1–24.
- Rafferty, J. P. (ed.). 2011. *Rats, Bats, and Xenarthrans*. The Rosen Publishing Group, Inc, 1–256.
- Roberts, M. S., J. L. Gittleman. 1984. *Ailurus fulgens*. *Mammalian Species*, **222**: 1–8.
- Schneider, H., I. Sampaio. 2015. The systematics and evolution of New World primates – A review. *Molecular Phylogenetics and Evolution*, **82** (B): 348–357.
- Shoshani, J., C. A. Goldman, J. G. M. Thewissen. 1988. *Orycteropus afer*. *Mammalian species*, **300**: 1–8.
- Simpson, G. G. 1941. Vernacular names of South American mammals. *Journal of Mammalogy*, **22** (1): 1–17. <https://www.jstor.org/stable/1374677> DOI: 10.2307/1374677
- Skeat, W. W. 1901. *Notes on English Etymology*. The Clarendon press, 1–479.
- Soukhanov, A. H. 2015. *The American Heritage Dictionary of the English Language*. Bukupedia, 1–8654.
- Srinivasulu, Ch. 2018. *South Asian Mammals: An updated Checklist and Their Scientific Names*. CRC Press, 1–356.
- Stevenson, A. (ed.). 2010. *Oxford Dictionary of English (third edition)*. Oxford University Press, 1–2069.
- Thomson... 2004. *Thomson-Gale Group Grzimek's Animal Life Encyclopedia*, 2nd edition. Bukupedia, 1–567.
- Vaughan, T. A., J. M. Ryan, N. J. Czaplewski. 2011. *Mammalogy. 5th edition*. Jones & Bartlett Publishers, 1–750.
- Wade-Smith, J., B. J. Verts. 1982. *Mephitis mephitis*. *Mammalian Species*, **173**: 1–7.
- Waterhouse, G. R. 1846. *A Natural History of the Mammalia: Marsupialia or pouched animals*. H. Baillière, 1–553.
- Wilkes, J. 1819. *Encyclopaedia Londinensis*, **16**: 1–804.
- Wilson, D. E. 1978. *Thyroptera discifera*. *Mammalian Species*, **104**: 1–3.
- Wilson, D. E., D.-A. M. Reeder, 2005. *Mammal Species of the World. (3rd edition)*. J. Hopkins Univ. Press, Baltimore, 1–2000.
- Winnington, A. P. 2000. *Ecology, genetics and taxonomy of Peka peka (Chiroptera: Mystacina tuberculata and Chalinolobus tuberculatus)*. Thesis, Doctor of Philosophy. University of Otago, 1–416.
- White, T. G., M. S. Alberico. 1992. *Dinomys branickii*. *Mammalian Species*, **410**: 1–5.
- Woods, C. A., D. K. Boraker. 1975. *Octodon degus*. *Mammalian Species*, **67**: 1–5.
- Xiong, Y., M. C. Brandley, S. Xu, K. Zhou, G. Yang. 2009. Seven new dolphin mitochondrial genomes and a time-calibrated phylogeny of whales. *BMC Evolutionary Biology*, **9** (1): 20 (1–13).